

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Karolína Klápová

**Možnosti screeningu rozvoje gramotnostních
dovedností s užitím nástrojů vzdálené komunikace**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, PhD.

Praha 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Karolína Klápová

Poděkování

Především bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Gabriele Seidlové Málkové, PhD. za cenné rady a odborné vedení.

Poděkování patří také paní učitelkám z přípravné třídy, jelikož bez jejich souhlasu by nebylo možné výzkum realizovat. V neposlední řadě děkuji dětem, které se mnou na výzkumu ochotně spolupracovaly.

Obsah

1. ÚVOD A CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	1
2. RANÁ GRAMOTNOST.....	3
2.1. ROZVOJ RANÉ GRAMOTNOSTI.....	4
2.2. PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ RANÉ GRAMOTNOSTI.....	7
2.3. RIZIKO DYSLEXIE – RIZIKOVÉ FAKTORY VE VÝVOJI GRAMOTNOSTI	9
3. DIAGNOSTIKA PREGRAMOTNOSTNÍCH DOVEDNOSTÍ	12
3.1. PŘEHLED DIAGNOSTICKÝCH NÁSTROJŮ PRO MAPOVÁNÍ RANÉ GRAMOTNOSTI	12
3.2. MABEL – OBECNÁ VÝCHODISKA A STRUKTURA	14
3.3. DIAGNOSTIKA RIZIKA V OBLASTI ROZVOJE GRAMOTNOSTI	18
4. DIAGNOSTIKA V ONLINE PROSTŘEDÍ.....	20
5. FORMULACE CÍLŮ VÝZKUMU A VYMEZENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	21
6. METODOLOGIE	23
6.1. DESIGN VÝZKUMU.....	23
6.2. VÝZKUMNÝ VZOREK.....	24
6.3. PRŮBĚH SBĚRU DAT	27
6.4. NÁSTROJE PRO SBĚR DAT	29
6.4.1. <i>Test čtení</i>	29
6.4.2. <i>Testy fonematického povědomí</i>	31
6.4.3. <i>Testy rychlého jmenování</i>	34
6.4.4. <i>Testy znalostí písmen</i>	35
6.4.5. <i>Testy psaní</i>	37
6.5. ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMNÝCH DAT.....	38
6.5.1. <i>Popisné statistické údaje výkonů dětí sledované skupiny</i>	39
6.5.2. <i>Zpracování zhuštěného popisu videonahrávek</i>	42
7. DISKUZE A ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	50
SEZNAM PŘÍLOH	53

Abstrakt

Předmětem mé bakalářské práce jsou rané gramotnostní dovednosti předškolních dětí, na které je nahlíženo prostřednictvím testové baterie MABEL (www.eldel-mabel.net) a online platformy MS Teams. Výzkum je uskutečněn na vzorku osmi dětí navštěvující předškolní třídu v Praze.

Po celou dobu výzkumu pracuji s baterií testů v rámci projektu ELDEL (Enhancing Literacy Development in European Languages), konkrétně s testovou baterií MABEL, což je inovativním způsobem zpracovaná multilingvální testová baterie pro hodnocení raných gramotnostních a s rozvojem gramotnosti souvisejících dovedností. Je vhodná pro užití při diagnostické a poradenské práci s monolingvními a bilingvními dětmi (Caravolas a kol., 2019).

Cílem této práce je navrhnout a prověřit transformaci vybraných testů testové baterie MABEL pro potřeby diagnostiky s využitím online platformy MS Teams. Testová baterie je prozatím připravena a publikována (Caravolas a kol., 2019) v podobě vhodné pro administraci ve formátu „papír a tužka“ s využitím materiálu, který MABEL obsahuje. V rámci této bakalářské práce navrhuji a prověřuji možnosti administrace MABEL ve formátu „vzdálené komunikace“, tedy prostřednictvím platformy MS Teams.

Klíčová slova:

Pregramotnost, gramotnost, distanční formy komunikace, psychologická diagnostika

1. Úvod a cíle bakalářské práce

Pro život každého z nás je gramotnost prakticky nezbytná. Již od nepaměti se lidé potřebovali dorozumívat či předávat si informace a užívali k tomu různé druhy komunikace. Zejména v dnešní době bychom si bez znalosti čtení a psaní téměř neporadili a nedosáhli bychom rozhodně ani vysoké životní úrovně. Právě vzhledem k významu gramotnosti v dnešní společnosti je důležité podporovat její rozvíjení již od raného dětství.

Rodiče častokrát považují za první projev jazykových schopností dítěte jeho první slova. Vývoj jazykových schopností však začíná mnohem dříve, než je dítě schopné je samo začít používat. Se svým mateřským jazykem jsme skrze rodiče a blízké v kontaktu již od narození a naučíme se ho používat právě během prvních pár let našeho života, což znamená mnohem dříve, než se s ním poprvé setkáme na základní škole (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Čtení a psaní jsou základními dovednostmi nejen z důvodu, že je potřebujeme pro další vzdělávání, ale i proto, aby nám pomohly porozumět světu kolem nás. Některým z nás však může rozvoj gramotnostních dovedností z počátku způsobovat potíže, proto je důležité diagnostikovat poruchu související s počáteční gramotností nejlépe právě již v předškolním věku, aby se s ní mohlo začít včas pracovat.

Ve své bakalářské práci se zabývám efektivitou online způsobu zadávání vybraných psychodiagnostických úloh. Konkrétně tyto úlohy zadávám předškolním dětem pomocí online technologií. Využívám k tomu – na podkladě souhlasu vedoucí této bakalářské práce – vybrané úlohy české verze testové baterie MABEL (www.eldel-mabel.net). Tato testová baterie obsahuje 15 diagnostických testů k posouzení gramotnostních dovedností a dovedností, které s vývojem gramotnosti souvisí (např. úlohy pro posuzování fonemického povědomí, znalosti písmen, rychlého jmenování, čtení a psaní).

První část předkládané práce objasňuje nezbytnou terminologii související s tématem práce. Důraz je kladen právě na předškolní věk. Úkolem první části je poskytnout teoretický přehled o gramotnostních dovednostech u předškolních dětí a více přiblížit výše zmíněnou metodu testování. Neméně důležité je osvětlení teoretického pohledu na rizikové faktory ve vývoji gramotnosti a jejich včasná diagnostika. Dále se v této části práce zabývám faktory, které ovlivňují ranou gramotnost a samotnou diagnostikou pregramotnostních dovedností v online prostředí.

Druhá část práce seznamuje s procesem realizace a s výsledky výzkumné studie, ve které je prověřován proces využití počítačem asistovaného procesu administrace vybraných testových úloh baterie MABEL, konkrétně s využitím online platformy MS Teams. V rámci popisu výsledků této studie je popsán a diskutován proces implementace testových úloh z MABEL pomocí MS Teams a to s důrazem na možnosti reálného využití MS Teams v procesu realizace psychologické diagnostiky předškolních dětí.

2. Raná gramotnost

Raná gramotnost či pregramotnost je soubor postupně se zdokonalujících předpokladů pro rozvoj čtení a psaní u dětí před nástupem do první třídy. Je to komplex schopností a dovedností, které jsou potřebné pro zahájení a úspěšné rozvíjení gramotnosti. Jednou z rovin těchto schopností jsou právě ty schopnosti, kterými by dítě mělo být vybaveno před samotným nástupem do školy (Kucharská, 2014). Proces rozvíjení počátečního čtení bývá spojován již s prvním prohlížením obrázků. Z hlediska věku dítěte se tyto počátky spojují s obdobím kolem prvního roku jeho života. Postupně je grafický kód obrázků nahrazován znakovým kódem tištěné řeči a dítě si postupně začíná uvědomovat rozdíl mezi obrázkem a písmenem, později i mezi psaným slovem. Proces rozvoje počátečních gramotnostních dovedností je úzce provázán s rozvojem mluvené řeči a s rozvojem psaní (Wildová, 2005).

Gramotnost je jevem komplexním, mnohvrstevným a proměnlivým. Nejdříve je důležité definovat si samotný pojem čtenářská pregramotnost, který s tím tímto tématem úzce souvisí a který se vyvíjel v posledních desetiletích. Jedná se o soubor postupně se rozvíjejících předpokladů pro čtení a psaní od raného dětství do nástupu na základní školu. Jde o komplex schopností, dovedností, postojů a hodnot potřebných pro úspěšné rozvíjení čtenářské gramotnosti i jejímu užívání v různých individuálních a sociálních kontextech (Kropáčková a kol., 2014). Předškolní děti se učí naslouchat řeči a textu a neustále se setkávají se znaky, ať už s nápisy či se samotnými písmeny a učí se, že konkrétní grafický záznam je spojován s obsahem (Kucharská, 2014). Díky čtenářské gramotnosti může jedinec rozvíjet své vědomosti, má možnost se více do hloubky zabývat tématy či oblastmi, které ho baví, ale také mu čtení a psaní pomáhá při každodenní potřebě získávat a shromažďovat informace (Tomášková, 2015).

Pod pojmem gramotnost však nalezneme mnohem více než jen čtení a psaní. Například autorka Doležalová uvádí, že: „*Gramotnost je nejčastěji chápána jako osvojená soustava vědomostí, dovedností a návyků pro čtení a psaní a postojů k nim. I když jsou uvedeny jen čtení a psaní, gramotnost je tvořena čtyřmi složkami komunikace: čtením, psaním, mluvením a nasloucháním. Obsah gramotnosti se v průběhu lidského vývoje měnil od jednoduchých*

základních dovedností až po současné požadavky, kdy má člověk textu nejen rozumět, ale i o něm přemýšlet, hodnotit jej a využívat informací v textu obsažených k řešení různých problémů.“ (Doležalová, 2010).

Jisté tedy je, že čtenářská gramotnost je frekventovaným pojmem a je považována za základ gramotnosti, která je tvořena i řadou jiných aspektů. Bez čtenářské gramotnosti by rozhodně nemohly fungovat gramotnosti jiné, ať už matematická, přírodovědná či cizojazyčná. Čtenářská gramotnost je základem funkční gramotnosti, ovlivňující další vzdělávání a umožňující uplatnění jedince ve společnosti (Kucharská a Seidlová Málková, 2012).

Je nesporné, že v psycholingvistickém pojetí osvojování rané gramotnosti chápeme čtení a psaní jako dlouhodobé a složité procesy, na jejichž rozvoji a fungování se podílí klíčové kognitivní a jazykové schopnosti, lingvistické charakteristiky jazyka a povaha pravopisného systému, v němž se dítě učí číst a psát (Caravolas a Volín, 2005).

V psycholingvistické literatuře v definici čtení zdůrazňujeme jeho kognitivní a výkonové charakteristiky. Čtení a gramotnost obecně je důležité chápat jako činnosti psychologické povahy, které jsou výrazně kulturně a sociálně podmíněné. Tradici psycholingvistického přístupu ke studiu gramotnosti můžeme sledovat až k dílu D.B.Elkonina, ruského psychologa, který jako jeden z prvních badatelů upozornil na význam jazykových schopností dítěte pro rozvoj čtení. Chápal jazyk jako „psychologický nástroj“, který umožňuje dítěti ovládat a obohacovat jeho poznávací funkce a rozvíjet mentální činnosti (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

2.1. Rozvoj rané gramotnosti

Gramotnost je v dnešní společnosti nesmírně důležitá a čím dříve je její rozvoj podporován, tím lépe. Děti se většinou se čtením a psaním setkají mnohem dříve než po nástupu do první třídy. Pokoušejí se je rozvíjet samy a tím těchto dovedností postupně nabývají. Děti své rodiče a vrstevníky obvykle napodobují a zkoušejí psát či číst jako oni. Snaží se přijít nejprve na princip ústní komunikace, později objevují čtení a psaní. Pomalu poznávají jejich rozmanitou funkčnost a účelnost v běžných situacích. Toto je však obvyklé

u dětí, které vyrůstají v prostředí rodiny, ve které dospělí tyto činnosti běžně provozují a povídají si s dětmi o nich. Důležité je, aby rodiče byli pro děti vzorem a ve čtení a psaní je podporovali (Doležalová, 2010).

Nejen rodiče, ale i prostředí mateřské školy vytváří pro rozvoj rané gramotnosti vhodné podmínky. Ideálně pokud do své vzdělávací činnosti zařazuje hravou formu vyprávění, podněcuje děti ke komunikaci a k vyjádření se kresbou nebo pohybem. Obklopuje je knihami, papíry na kreslení, omalovánky a pastelkami. Působení právě mateřské školy je obzvlášť přínosné pro děti, které pochází z málo podnětného prostředí (Doležalová, 2010).

Ve své publikaci to například potvrzují i autorky Kucharská a Seidlová Málková (2012): *„Gramotnost se nerozvíjí až pod vlivem formálního školního vzdělávání, jejími základy jsou nejen rozvíjející se kognitivní, jazykové a osobnostní předpoklady (zájem, motivace) v předškolním věku, ale také časné zkušenosti dítěte v oblasti předčtenářských aktivit a další environmentální vlivy jako podpora rodiny, podnětnost čtenářského prostředí aj. Ve školním věku pak sehrává velkou úlohu počáteční období budování základu gramotnosti, jako faktor ovlivňující další vývojové etapy rozvíjejícího se čtenářství.“*

Úroveň rozvoje gramotnostních dovedností v předškolním období určuje školní úspěšnost, ale také kvalitu gramotnosti v dospělosti. Tím jsou ovlivňovány další životní šance, kvalita života a úroveň zapojení jedince do společnosti. Děti předškolního věku mají vysoký a specifický potenciál rozvoje, jsou v tomto období aktivní, zvědavé, vnímavé a iniciativní, experimentují a chtějí se co nejvíce přiblížit a napodobit dospělé. Mají také zájem psát a číst, snaží se různým způsobem zaznamenávat své myšlenky a hovořit o tom, co dělají. Právě v předškolním období probíhá rychlé zrání organismu, který je díky výchovnému působení připraven na rozvoj gramotnostních dovedností (Doležalová, 2010).

Podstatné je, aby se čtení a psaní stalo minimálně tak přirozeným nástrojem každodenní sociální a kulturní komunikace, jakým je bezprostřední dorozumívání se mluvenou řečí. Její rozvojové potenciály jsou ve vztahu ke kognitivnímu vývoji, strukturalizaci procesů myšlení či celkovému vzdělanostnímu růstu dítěte totiž neporovnatelně vyšší (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Například autoři Pupala a Kolláriková (2001) uvádí: „*Představme si rodiče, jak komunikuje s dítětem, které se ještě učí mluvit. Od samého začátku s ním mluví jednoduše. Dítě poslouchá, reaguje, odpovídá, občas se snaží napodobovat – jak se mu zrovna chce. Nejčastěji se však na něco ptá, anebo se něčeho dožaduje. Používá při tom však vlastní výrazy, kterým často rozumí jen matka. Rozhodně se nevyjadřuje správně, ani co se týká artikulace, ani gramatiky, ale rozhodně se dorozumívají. Dospělý nejen, že tuto vlastní řeč akceptuje, ale i ji přebírá, napodobuje v zájmu lepšího dorozumívání se s dítětem. Řeč dítěte se poté více zlepšuje, zdokonaluje, až se podobá řeči dospělých. Pokud bychom chtěli analogicky postupovat v rozvoji psaní a přijali tuto hru mezi dospělým a dítětem, snažili se z ní poučit, asi bychom při osvojování psaní postupovali jinak, než to ve skutečnosti děláme.*“

V souvislosti s tímto tématem považuji za vhodné uvést principy a podmínky rozvoje gramotnosti. Principy se navzájem prolínají a také se vzájemně umocňují.

Dle Doležalové (2010) jde konkrétně o pozitivní psychosociální klima, které je utvářeno otevřenou komunikací a pozitivní sociálními vazbami mezi všemi účastníky, podnětností ze strany rodičů či mateřské školy. Důležité je, aby dítěti s ochotou ukázali, jak na to, proč je třeba umět číst a psát, dávali jim prostor pro rozvoj těchto dovedností a povzbuzovali je v jejich konání, navozovali dobrou náladu a sdíleli radost z úspěchů.

Neméně důležitý je individuální přístup k dítěti, což znamená brát ohled na individuální zvláštnosti dítěte při výběru postupů a prostředků, vzít v úvahu úroveň jeho schopností a zkušeností, jeho zájem, osobní tempo a vlastnosti, případně poruchy, o kterých se budu zmiňovat níže.

Dále je podstatné udržovat celkový zájem dítěte o gramotnostní činnosti, kdy je vhodné nabízet rozmanité, funkční a zvládnutelné činnosti, umožnit realizaci vlastních gramotnostních projevů sebevyjádření, navozovat radostný prožitek z úspěšné a zajímavé činnosti. Důležité je dítě i pozitivně hodnotit a projevovat důvěru v jeho úspěšnost (Doležalová, 2010).

Ukázalo se ale, že mnohé výzkumy srovnávající výsledky odlišných metodických přístupů potvrzují, že metoda výuky čtení a psaní nemá tak velký vliv. Spíš záleží na učiteli a jeho osobním přístupu, na tom, jak metodu pojme a jak s ní dokáže pracovat, tedy na jeho odborné, metodické a didaktické zdatnosti a profesionálních dovednostech pro individualizovanou práci s dětmi ve čtení a psaní (Wildová, 2005). Vliv má jistě i ochota učitele spolupracovat s rodiči žáka, zejména v případě objevujících se potíží a dovednost ji praktikovat (Kucharská a Seidlová Málková, 2012).

V této souvislosti bych ráda zmínila význam práce Charlese Reada o prvním, tzv. objeveném psaní (*ang. invented spelling*) dětí předškolního věku. Read poukázal na to, že některé děti samy objeví způsob, jak zapsat slova, a že tyto pokusy velmi často zachycují fonologickou stavbu slov, která děti píšou. Děti sice ještě nepíšou gramaticky správně, ale pokouší se velmi efektivně s oporou mluvené řeči slovo napsat tak, jak jej slyší. Readovy práce ukázaly, že je pro rozvoj objeveného psaní důležité, aby si děti dokázaly uvědomovat fonetickou stavbu slov. Tento proces totiž nelze chápat pouze jako produkt efektivního zapamatování si a produkování písmen (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

2.2. Předpoklady pro rozvoj rané gramotnosti

Čtení je schopnost dítěte pohotově rozpoznávat jednotlivá slova, tedy dekodovat zápis slov, což se nejčastěji určuje testy rychlosti čtení, a také porozumět čtenému. Tedy potřeba dekodovanému textu rozumět. Psáním rozumíme zpravidla přenos fonologických, morfologických a gramatických informací mluveného slova do ortografického kódu.

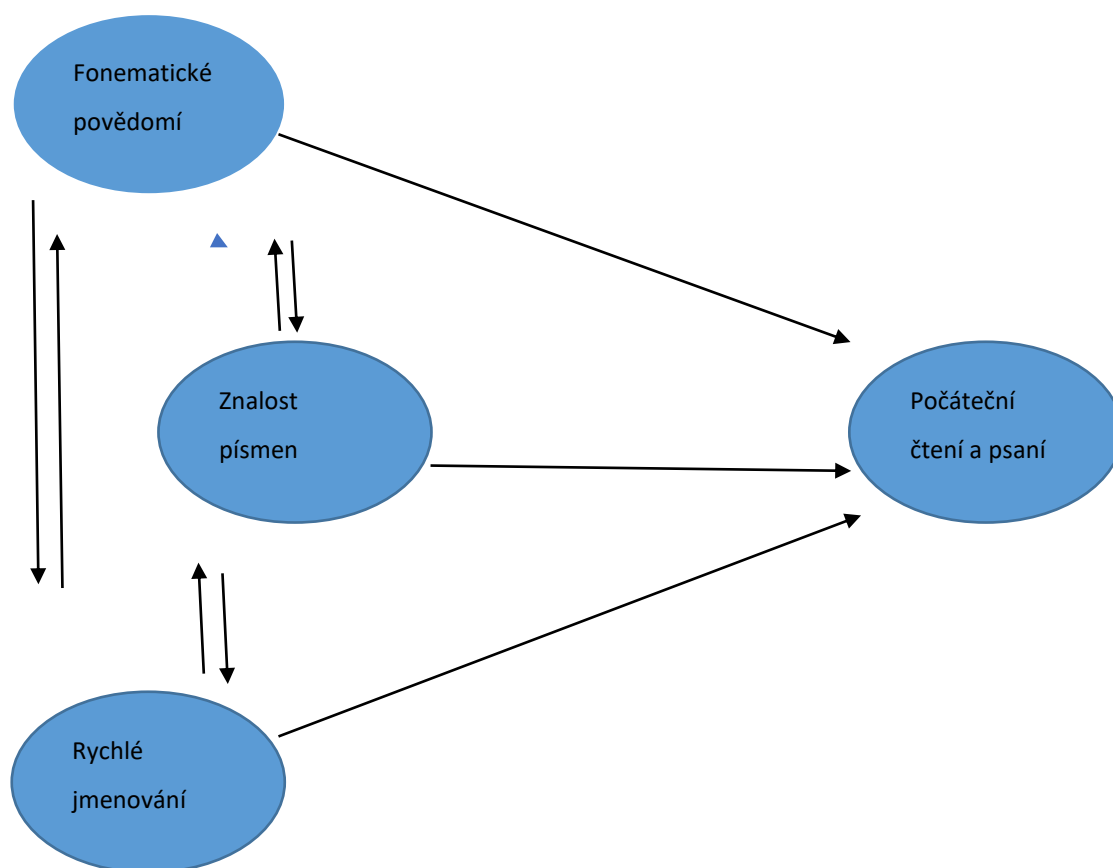
Dítě nejprve kóduje mluvenou řeč do psaného textu a při tomto kódování pracuje s poznatky o pravidlech pravopisu svého mateřského jazyka. Čtení a psaní ve svých počátcích vyžadují především rozvoj dovednosti dekodování, respektive kódování u psaní a také představ o podobě zápisu slov a také rozvoj porozumění tomu, co čte. Rozvoj počátečního čtení a psaní, můžeme říci rozvoj dovednosti dekodování, ovlivňují především dvě klíčové dovednosti. Jedná se o fonematické povědomí a znalost písmen abecedy. V průběhu vývoje se tyto dvě dovednosti vzájemně pozitivně ovlivňují (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Jak jsem zmínila výše, je zřejmé, že pro rozvoj a čtení a psaní je důležité, aby dítě porozumělo tomu, že systém zvuků jeho mateřského jazyka souvisí s písmeny a je jimi reprezentován. Například Caravolas (2004, str. 12) uvádí k těmto zmíněným dvěma dovednostem ještě třetí, konkrétně dovednost učit se vazby mezi fonémy a grafémy (tj. písmeny nebo řadami písmen, které v daném jazyce korespondují s určitým fonémem).

Fonematické povědomí a znalost písmen by měly fungovat vzájemně v průběhu vývoje. Předpokladem je, že si dítě uvědomí skutečnost, že je možné každý zvuk jeho jazyka zapsat nějakým písmenem, respektive grafémem. Říká se tomu tzv. alfabetický princip.

Děti si nejprve začnou vytvářet řetězce písmen a k nim přiřazují „zvukové nálepky“. Dokážou tak přečíst například nápisy se jmény obchodních domů (např. IKEA), ale nepoužívají k tomuto čtení znalosti o vazbě písmen a jejich výslovnosti, jelikož ještě nevědí, který zvuk patří ke kterému písmenu. Využívají k tomu schopnost pamatovat si vzhled napsaných slov a pracují s vizuálními představami vzhledu jednotlivých slov. Pamatují si jen určité sekvence napsaného slova, které poté používají k rozpoznání psané podoby slova. S tímto systémem logografického čtení si však děti nevystačí věčně, jelikož se brzy začnou ukazovat limity schopnosti zapamatovat si vizuální podobu všech napsaných slov. Dítěti totiž nestačí pamatovat si pouze vzhled slova, ale musí být schopné psát písmeno za písmenem, což předpokládá členění slov na jednotlivá písmena. První snahy něco napsat tak obrací dítě k sekvenčnímu charakteru jazyka a potřebě používat pro rozpoznávání slov i informace o zvukové stavbě slov. Tím je myšleno, že dítě potřebuje znát informace fonologického charakteru (Smolík a Seidlová Málková, 2014, str. 135).

V longitudinální studii vývoje počátečního čtení a psaní v alfabetických jazycích (Caravolas a kol., 2012), do které byly zahrnuty české děti, se ze všech sledovaných předpokladů ukázaly pouze tři jako silné a určující prediktory vývojové variability počátečního čtení a psaní. Jedná se o tyto dovednosti: znalost písmen abecedy, fonematického povědomí (sledované pomocí úloh, ve kterých dítě provádí izolaci počáteční hlásky v pseudoslovesch nebo „skládá“ sekvence hlásek do slov). Třetí dovedností klíčovou pro rozvoj počátečního čtení a psaní je podle studie Caravolas a kolegů dovednost rychlého jmenování obrázků a slov.

Model předpokladů rozvoje počátečního čtení a psaní v alfabetských jazycích

Zdroj: Volně podle Smolík a Seidlová Málková, 2014, str. 140

Můžeme tedy shrnout, že vývoj a čtení a psaní v češtině závisí zpočátku na dovednosti dítěte osvojovat si spojení zvuků a symbolů, které je v jazyce reprezentují, tedy na znalosti písmen, znalosti názvů písmen i zvuků (hlásek), které k těmto symbolům patří (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

2.3. Riziko dyslexie – rizikové faktory ve vývoji gramotnosti

Existuje velká variabilita na úrovni rychlosti a kvality vývoje čtenářských dovedností i předpokladů pro rozvoj gramotnosti. Odborná literatura zavádí a rozlišuje pojem rizika ve vývoji gramotnosti, který umožňuje uvažovat o této variabilitě jako o jakémsi kontinuu mezi

rizikovým, slabým, typickým a velmi dobrým stupněm připravenosti na to učit se číst a psát. V souvislosti s ranou gramotností se objevují vývojové poruchy učení, které mají negativní dopad na samotnou výuku čtení. Poruchu, která se vyskytuje v souvislosti se čtením nazýváme dyslexie.

“Dyslexie je specifickou poruchou učení, která má neurobiologický původ. Je charakteristická obtížemi v přesnosti a/nebo v plynulosti rozpoznávání jednotlivých slov a nedostatečnou schopností hláskování a dekódování. Tyto obtíže se následně projevují ve fonologickém zpracování jazyka, které nesouvisí s úrovní dalších kognitivních schopností ani se způsobem výuky. Dále se mohou objevit obtíže s porozuměním psaného textu a snížené čtenářské zkušenosti, což omezuje rozvoj slovní zásoby a souvisejících znalostí.” (Krejčová, 2019, str. 36).

Dyslexii tedy chápeme jako specifickou poruchu učení, která ovlivňuje dovednosti dítěte související s plynulostí a správností čtení a také se psáním. Dalo by se říct, že je to vývojová porucha čtenářských a pisatelských dovedností. Můžeme se mylně domnívat, že se jedná pouze o poruchu čtení, avšak čtení i psaní jsou procesy, které spolu úzce souvisejí, a proto se dyslexie projevuje i ve psaní (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

V pedagogickém slovníku nalezneme definici, která uvádí, že dyslexie je porucha, která se projevuje obtížemi při čtení, i když se dítě běžně učení věnuje a má přiměřenou inteligenci a sociokulturně podnětné prostředí. Děti s dyslexií zaměňují písmena, přehazují pořadí písmen a slabik ve slově, vynechávají nebo přidávají písmena a také zaměňují koncovky nebo i celá slova (Průcha, 2013).

Odborníci se shodují, že dyslexie je chápána jako vývojová porucha jazykových schopností, pro jejíž vznik existují významné indikátory již v předškolním věku (Kucharská a Seidlová Málková, 2012). Pro tuto poruchu jistě také existují rizikové genetické předpoklady. Pokud tedy měli se čtením dříve problémy rodiče, může se tato skutečnost objevit i u jejich dětí. Jistě také záleží na působení rodičů a blízkých osob v prostředí dítěte a na podnětnosti jazykového prostředí, ve kterém se dítě nachází. Rozvoj dyslexie tedy chápeme součinností sociokulturních faktorů, vzdělávání a výchovy a také genetických předpokladů dítěte (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Charakteristickými znaky dyslexie jsou problémy v oblasti fonologického povědomí, slovní paměti a rychlost nebo pohotovost fonologického zpracování (Smolík a Seidlová Málková, 2014). Typické je, že se dyslexie objevuje společně s dalšími poruchami z oblasti jazykového vývoje. Ovlivňuje průběh procesů a úroveň jazykových dovedností, které souvisejí s tím, jak se dítě učí číst a psát. Zjednodušeně řečeno, pro dítě s dyslexií je učit se číst a psát obtížné a problémy se objevují převážně v oblasti přesnosti a plynulosti čtení. Do této diagnostické kategorie se však nevztahují poruchy porozumění čtenému textu.

Tam, kde odborníci uvažují o předpokladech rozvoje gramotnosti a pregramotnosti se v podstatě dotýkají i otázky včasné identifikace rizik ve vývoji gramotnosti. Víme-li co typicky se vyvíjející děti potřebují k tomu naučit se číst a psát (viz Caravolas a kol. 2012 a 2013 a 2019), dokážeme také lépe rozumět struktuře a symptomatologii poruch učení, tedy i dyslexii. Děti, které mají slabé výkony v oblasti klíčových pregramotnostních dovedností mají “větší šanci”, že budou ve škole diagnostikovány jako dyslektické.

3. Diagnostika pregramotnostních dovedností

Diagnostika sama o sobě je poznávací proces, jehož cílem je co nejlepší poznání daného objektu či předmětu našeho zájmu. Snažíme se co nejlépe seznámit se všemi důležitými znaky a charakteristikami a poznat jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Výsledkem tohoto procesu by měla být vždy diagnóza (Přinosilová, 2007).

Principem diagnostiky je dlouhodobé i krátkodobé úsilí o rozpoznávání, zjišťování a hodnocení určitých jevů skutečnosti podle vlastností a kritérií, které diagnosticky sledujeme a také podle systému, který odpovídá dané poznatkové soustavě. Jde současně o hledání příčin vývoje a podmínek vzniku námi sledovaných jevů (Mojžíšek, 1987).

Během výzkumu jazykového vývoje vzniklo mnoho typů a variant diagnostických nástrojů pro hodnocení jazykových dovedností. Nejdříve považují za přínosné si objasnit základní principy tvorby a využití těchto psychodiagnostických testů. Důležité kritérium při tvorbě ale i administraci testů patří to, že musí odpovídat svou náročností vývojové úrovni dítěte, se kterým se chystáme pracovat. Test by neměl být příliš lehký, ale také by neměl být příliš náročný. Naším cílem není zjistit tzv. stropové efekty, což znamená, že výkony všech dětí budou nadměrně vysoké a my se tím pádem nedozvíme reálné dovednosti testovaných dětí (Smolík a Seidlová Málková, 2014). S psychodiagnostickými testy musí pracovat vždy odborník, testy tedy nejsou určeny široké veřejnosti. Velmi důležitým aspektem je také aplikovat testy dětem včas a také komplexně. V následujících kapitolách se zabývám především testovými materiály, které jsem využila při svém výzkumu.

3.1. Přehled diagnostických nástrojů pro mapování rané gramotnosti

Diagnostické nástroje, které je možné využít pro hodnocení úrovně rozvoje jazykových dovedností, je třeba také rozlišovat podle jejich účelu. Účel zvoleného nástroje bude mít poté vliv na podobu testu, tedy jeho stavbu, rozsah a celkové zpracování.

Nejčastěji rozlišujeme testy standardizované, diagnostiku založenu na kritériu a screeningové postupy (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Standardizované testy představují velice užitečnou variantu diagnostických nástrojů, bohužel proces jejich tvorby je velmi náročný. Je to jeden z důvodů, proč jich například v poradenství nebývá mnoho k dispozici. Standardizované testy vyžadují normy, aby se tyto testy daly používat v praxi. Standardizační norma je soubor údajů o typické míře sledované dovednosti v populaci. Porovnáváme tedy výkon sledovaného dítěte s jeho referenční skupinou. Sledujeme, zda výkon dítěte odpovídá standardnímu výkonu dětí v jeho skupině, tedy tzv. normě, anebo jestli je třeba výrazně slabší, nebo naopak nadměrně vyšší. Standardizované testy se využívají například v oblasti profesionální diagnostiky, když chceme rozhodnout, zda je výkon určitého dítěte důvodem k podezření na riziko rozvoje dyslexie nebo jiných poruch souvisejících s jazykovými schopnostmi. Standardizované diagnostické testy však nejsou na našem území příliš časté (Smolík a Seidlová Málková, 2014, str. 178).

Diagnostiku založenou na kritériu používáme tehdy, když se potřebujeme ujistit, že dítě dosáhlo určité úrovně vývoje a že splňuje určitá vývojová kritéria. Obvykle se stanovuje hraniční nebo vstupní úroveň pro potřeby jak pedagogické, tak i psychologické intervence. Kriteriaální hodnocení se také často využívá ve výzkumu, kdy badatelé pracují s testy, pro které v dané populaci ještě neexistují normy, anebo teprve vznikají. V tomto případě se jedinec neporovnává s výkonem jeho referenční skupiny, ale spíše se výzkumníci zaměřují na jeho individuální výkonový profil (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Screeningové postupy neboli tzv. orientační postupy využíváme v tom případě, pokud potřebujeme získat orientační popis výkonů dítěte v určité oblasti vývoje. Tyto postupy většinou obsahují soubor krátkých úloh, které mají za úkol orientačně zmapovat výkony jedince. Screeningové nástroje bývají méně časově náročné, jednodušší a normy nemusí být tolik podrobné. Většinou se díky jejich designu a uspořádání dají administrovat i skupinově, tudíž pak můžeme ve skupině dětí snáze nalézt dítě s rizikem v oblasti jazykového vývoje. Výhodou je, že tyto typy úloh vyžadují i méně času na celkovou administraci a jsou tím pádem i vhodnější k širšímu užití. Fakticky mohou mít své normy vytvořené podle podobných principů jako standardizované testy a tím pádem tak mít možnost srovnávat

získaný individuální výsledek dítěte s výkonem typickým pro jeho referenční skupinu (Smolík a Seidlová Málková, 2014).

Důležitá je také správná administrace standardizovaných testů. Musíme se vždy držet instrukcí a pokynů, které testy obsahují, abychom poté mohli aplikovat normy. Psychometrické testy proto nenáleží laické veřejnosti, ale převážně psychologům a pedagogům, které s nimi mají náležitou zkušenost. Pokud je s testy nakládáno v souladu s pokyny, spolehlivě pak ukážou, jaké výkony je dítě schopné podávat, často i v časovém limitu a také mají možnost dítě srovnávat s jeho vrstevníky.

Administrace testů týkajících se jazykových dovedností představuje velmi náročnou práci a vyžaduje pečlivou přípravu a také detailní porozumění jazykovým dovednostem. Děti většinou úlohy neznají a klíčové je zajistit, aby se odlišily děti, které jednoduše zadání úloh nerozumí, od dětí, které je nedokážou vypracovat. Důležitá je proto většinou poměrně dlouhá tzv. zácvičná fáze, kdy administrátor dítěti vysvětlí, co se po něm v následujících chvílích bude chtít a zkusí mu typ úloh na příkladech ukázat. Pokud dítě neodpovídá správně, administrátor ho opraví a vysvětlí mu správnou odpověď (Smolík a Seidlová Málková, 2014). Až když administrátor vidí, že dítě chápe, co se po něm chce, přistoupí k zadání úlohy „na ostro“.

V českém prostředí se používají různé diagnostické nástroje pro mapování pregramotnostních dovedností, ale já v dalších částech bakalářské práce budu zaměřovat pozornost jen na jeden vybraný, psychometricky zpracovaný testový soubor - MABEL. A to z toho důvodu, že umožňuje v souladu s teoriemi vývoje počátečního čtení a psaní (Caravolas a kol. 2012 a 2013 a 2019) strukturovaně posuzovat připravenost dítěte na rozvoj (učení se) čtení a psaní.

3.2. MABEL – obecná východiska a struktura

Každá země se musí vyrovnávat s existujícími problémy v oblasti gramotnosti a musí zohledňovat vlastní poměry a kulturně-vzdělávací tradice. Také by měla přiměřeně reagovat na zvyšující se nároky moderní doby, rychle se měnící podmínky a výzvy, které nás sbližují s jinými zeměmi. Nárůst žáků, kteří hovoří jiným než mateřským jazykem, je více než dost

a představují tak výzvu pro mnoho evropských škol. I když je MABEL multilingvální, neznamená to, že je určena jen pro diagnostiku bilingvních a multilingvních dětí. MABEL je multilingvní hlavně tím, že existuje v paralelních, vzájemně důsledně spárovaných jazykových mutacích.

Jak jsem zmiňovala výše, kořeny problémů se čtením a psaním sahají až do předškolního vzdělávání. Děti, které na začátku osvojování si čtení a psaní oproti svým vrstevníkům zaostávají, mají tendenci později ještě více zaostávat. Úspěšnější čtenáři jsou poté ještě více napřed. Počáteční rozdíly mezi slabými a dobrými čtenáři se tedy s věkem prohlubují. Z této perspektivy vyplývá, že je třeba zaměřit pozornost na období předškolního vzdělávání a co nejdříve tak identifikovat děti, které se nachází v pásmu rizika, abychom mohli včas začít potřebnou intervencí (Mikulajová, 2019).

Testová baterie MABEL (v originále *Multilanguage Assessment Battery of Early Literacy*) vznikla v rámci evropského výzkumu mezi lety 2008 a 2012 v rámci výzkumného projektu ELDEL (Enhancing Literacy Development in European Languages, www.eldel.eu).

Do vytváření této testové baterie se zapojilo celkem 7 partnerských univerzit z celé Evropy – dvě britské, dvě francouzské, jedna španělská, jedna naše česká (Univerzita Karlova, tým pod vedením vedoucí této BP) a jedna slovenská. Testy byly vytvářeny jako nástroje a když se v empirickém výzkumu prokázala jejich citlivost, rozhodli se je autoři použít jako multijazykovou diagnostickou baterii v praxi. Výhodou této diagnostické baterie je, že jsou výzkumníci schopni měřit „stejným metrem“ jazykové dovednosti dětí u nás, stejně tak jako v ostatních zemích. To až do vzniku a publikace MABEL nebylo úplně dobře možné, výzkumníci museli pracovat s různými, národně a jazykově specifickými verzemi testů pro hodnocení určitých (pregramotnostních i gramotnostních) dovedností. Speciální pedagogové, či psychologové v pedagogicko-psychologických poradnách tak mají k dispozici moderní, výzkumně ověřenou diagnostickou baterii, pomocí které je možné identifikovat děti rizikové z hlediska vývoje gramotnosti již od pěti let věku. MABEL je nástroj, který umožňuje diagnostikovat monolingvní, bilingvní a vícejazyčné děti, i děti, které se vzdělávají v jazyce, který není jejich mateřský (Mikulajová, 2019, str. 137).

Autorky MABEL vycházely při konstrukci této testové baterie z poznatků z vývojově a kognitivně orientované psycholinguistiky a z vlastního výzkumu (Caravolas a kol. 2012, 2013 a 2019). Zohledňovaly frekvenci slov na základě textů určených pro dětského čtenáře, délku a slabikovou strukturu slov, pravopisná pravidla a známost slov. Braly v úvahu také věk, kdy se děti začínají formálně učit základy čtení a psaní a také odklad školní docházky v různých evropských jazycích. Jinak je tomu totiž v Česku či na Slovensku a jinak ve Velké Británii (Mikulajová, 2019).

V rámci výzkumu, o který se MABEL opírá, tedy ve studiích publikovaných v letech 2012 – 2019 (Caravolas et al 2012, 2013 a 2019) byla prověřena psychometrická kvalita testů zařazených do MABEL, ale také schopnost těchto testů mapovat vývojové souvislosti v multijazykovém kontextu.

První studie, publikované v roce 2012, se zaměřila na prediktory rané gramotnosti v rozpětí deseti měsíců od předškolního věku do půli prvního ročníku. Výzkumy potvrdily, že fonematické uvědomování, znalost písmen a rychlé jmenování jsou spolehlivé koreláty v rozvoji čtení a psaní (Caravolas a kol., 2012).

Druhá studie měla za úkol prozkoumat vývojovou křivku osvojování si čtení v angličtině a porovnat ji s odlišnostmi ve španělštině a češtině. Výzkumné metody byly stejné jako v předchozí studii, jednalo se tedy o znalost písmen, fonematické povědomí a rychlé jmenování. Přidaný byl navíc test tichého čtení. Výsledky ukázaly, že v průběhu předškolního věku uměly číst v podstatě stejně, a to i přes to, že britské děti se již formálně začaly učit číst, kdežto španělské a české děti zatím ne. Když však české a španělské děti nastoupí do školy, jejich rozvoj čtení se výrazně zrychlí oproti britským dětem. Toto zrychlení však trvá do konce prvního ročníku (Caravolas a kol., 2013).

Třetí studie se zaměřila na vývojové vztahy mezi čtením slov a čtením pseudoslov v závislosti na typologii jazyka. Čtení reálných slov se všeobecně považuje za indikátor lexikalizace v rozvoji čtení a čtení pseudoslov je indikátorem dekódování. Děti si čtením reálných slov vštěpují, jak dané slovo vypadá, tedy jeho ortografický obraz. To jim následně pomáhá číst rychleji. Autorka Caravolas (2018) použila test rychlého čtení slov a test rychlého čtení pseudoslov. Oba testy měří výkon dítě v čtení nahlas v průběhu jedné minuty.

Výsledky ukázaly, že všechny děti (španělské, české, slovenské i britské) četly na konci prvního ročníku základní školy 47 slov za minutu. Mezi dětmi v jednotlivých zemích tedy nebyl rozdíl. Vysvětlením by mohlo být, že tiché a hlasité čtení se nedá zevšeobecňovat a je třeba mezi nimi rozlišovat. Později měly české a slovenské děti náskok deset slov, který si udržely až do konce sledování. Při čtení pseudoslov měly náskok téměř dvojnásobný a do konce sledování se ještě prohloubil. V transparentních jazycích se děti více opírají o dekodování jako o účinnou a spolehlivou strategii čtení od začátku vývinu (Caravolas a kol., 2018).

Čtvrtá studie (Caravolas a kol., 2019) už zahrnovala i porozumění čtenému. Jednoduchý model hovoří o dvou zdrojích rozvoji čtení s porozuměním – dekodování a porozumění mluvené řeči. Žádná longitudinální studie do této chvíle neporovnávala prediktory čtení s porozuměním v rozdílných jazycích pomocí přímo porovnatelných metod, jakými jsou testy MABEL. Ve studii byly nejprve využity testy znalosti písmen, fonemického povědomí, rychlého jmenování, test rychlého čtení slov, test morfemického povědomí a test syntaktických znalostí. Poté byly využity ještě test rychlého čtení slov a test syntaktických znalostí. Ve třetím měření byl zařazen test čtení s porozuměním. Výsledky této studie ukázaly, že fonemické povědomí, znalost písmen, rychlé jmenování a dekodování dlouhodobě predikují úroveň čtení s porozuměním. Tento výzkum podpořil jednoduchý model čtení a potvrdil, že typ ortografie se promítá do jazykovo-kognitivních mechanismů rozvoje čtení s porozuměním (Caravolas a kol., 2019).

Testová baterie MABEL obsahuje 15 testů: tři testy fonemického povědomí (test izolace hlásek, test skládání hlásek a test elize hlásek), čtyři testy RAN (test rychlého jmenování – obrázky, barvy, písmena a čísla), dva testy znalosti písmen – psaní písmen a pojmenovávání písmen, tři testy čtení (test rychlého čtení slov, test rychlého čtení pseudoslov a test spojování obrázků a slov), test psaní jednoduchých a složitějších slov a test psaní pseudoslov. Pseudoslova jsou každopádně využita ve více testech. Tam, kde je autoři zařadili, vždy zohledňovali, aby pseudoslova v každém jazyce respektovala fonotaktická a grafotaktická pravidla daného jazyka. V současnosti jsou testy k dispozici v anglické, české, slovenské, španělské a velšské verzi na webových stránkách www.eldel-mabel.net ve formě „papír-tužka“, ale připravují se i počítačově asistovaná verze. Přístup k testům je možný na základě online registrace a následného udělení přístupu.

Baterie testů MABEL představuje jedinečný diagnostický nástroj. Poskytuje možnost hodnotit osvojování si čtení, psaní a také prediktory gramotnosti u monolingvních a bilingvních dětí pomocí stejných testů v paralelních jazykových verzích. Odborníci se tak mohou objektivně vyjádřit k případnému riziku dyslexie už u dětí předškolního věku. MABEL otevírá nové cesty pro multijazykový výzkum gramotnosti. Baterie se také v současnosti rozšiřuje například o portugálštinu a polštinu.

3.3. Diagnostika rizika v oblasti rozvoje gramotnosti

V zahraničním výzkumu i v odborné praxi se ujal teoretický model nazývaný *Jednoduchý model čtení* (anglicky *Simple view of reading*). Podle tohoto modelu je čtení komplexní jazykovo – kognitivní schopnost, skládající se ze dvou relativně nezávislých pilířů: z dekodování a porozumění řeči. Čtení s porozuměním je součinem těchto dvou schopností a vyjadřuje ho rovnice $R = D \times C$ (R = čtení, D = dekodování a C = porozumění). Pod dekodováním (D) se rozumí schopnost číst jednotlivá slova a vědět, jak se tato slova čtou. Dekodování vyžaduje, aby dítě znalo písmena a vědělo, že písmena označují zvuky mluvené řeči a také, aby chápalo, jak se ze zvuků řeči tvoří slova, což se nazývá fonemické povědomí. To dítěti umožňuje číst jednotlivá slova, ať už nahlas či potichu. Nejlepším indikátorem dekodování je čtení pseudoslov. Tím pádem se čtenář nemůže opírat o svoji zkušenost, ani si vypomoci významem slova na základě kontextu. Při čtení reálných slov jde také o dekodování, ale při čtení pseudoslov je jasné, že čtenář tato slova neviděl například v dětských knížkách. Pokud je dekodování technickou stránkou čtení, porozumění čtenému už stojí na významu. Vyžaduje, aby dítě rozumělo významu slov a vět, které čte. To je možné jedině tehdy, kdy dobře rozumí mluvené řeči (C), tedy významu slov a vět, které slyší (Mikulajová, 2019).

Čtení s porozuměním předpokládá, že jsou funkční oba jeho pilíře: dekodování (D) a porozumění řeči (C). Takto je tomu u většiny dětí. Pokud jeden z pilířů, anebo oba dva, mají nějaké vývojové trhliny, projeví se problémy s osvojováním si čtení. Model predikuje čtyři kategorie čtenářů – normu (funkční D a C) a poté tři kategorie poruch, které se spojují s dyslexií, hyperlexií a všeobecnými problémy se čtením (Mikulajová, 2019). Dyslexií jsme si již v předchozích kapitolách objasnili. Hyperlexie se vyznačuje rozvinutou technikou

čtení, tedy rozvinutým dekódováním, ale současně nedostatečným porozuměním řeči a textu (Healy a kol., 1982 podle Mikulajová, 2019). Třetí skupinu tvoří děti s nespecifickými problémy se čtením, které nezapadají do definice dyslexie ani hyperlexie, ale tyto děti jsou slabými čtenáři. V případě této třetí skupiny jsou též platí $R = D \times C$, ale oslabené jsou oba pilíře: deficitní čtenářské schopnosti vznikají kvůli slabému dekódování v porovnání s jazykovými schopnostmi těchto dětí, ale oslabená je i jazyková kompetence. Autorky Bishop a Snowling (2004) zařazují do této kategorie i vývojovou disfázi. Je důležité zmínit, že z klinického hlediska neexistují očividné rozdíly mezi dětmi spadajícími do jednotlivých kategorií. Například autorka Healey (1982) uvedla, že 11 z 12 dětí s hyperlexií ve výzkumném vzorku mělo pozitivní rodinnou anamnézu s výskytem problémů v mluvené řeči a také dyslexii (Mikulajová, 2019).

Zmíním také Komponentový model čtení (Joshi a Aaron, 2000), což je jednoduchý model čtení, který je rozšířený o další dva komponenty: psychologický a ekologický. Rovnice, kterou jsem zmiňovala výše, se rozšířila ještě o další činitel, a to o rychlost (S). Rychlost čtení závisí na tom, jak rychle dítě přepíná vizuální a jazykové kódy – tedy písmena a jejich řetězce, které při čtení vidí s jejich fonologickými reprezentacemi až po vyslovení slova. Tato schopnost se projevuje plynulostí čtení (Mikulajová, 2019).

Rychlost čtení je vývojově indikována dovedností rychlého automatizovaného jmenování, které bývá označována zkratkou RAN. Právě to považují mnozí výzkumníci za nejsilnější prediktor rychlosti čtení v alfabeticích jazycích. Díky rychlému jmenování můžeme tak již v předškolním věku simulovat čtení a diagnostikovat riziko dalšího rozvoje, tedy odhadnout, jak bude probíhat vývoj čtení z hlediska plynulosti a automatizace (Mikulajová, 2019).

4. Diagnostika v online prostředí

Psychodiagnostika se netýká pouze výzkumu a sběru dat v online prostředí. Zmiňuji ji, jelikož má vazbu na tuto bakalářskou práci.

Metody sběru dat na internetu mají mnoho výhod, pokud bychom je srovnali s tradiční metodou „papír-tužka“. Jedná se například o snížení nákladů či o větší pohodlí výzkumníka i účastníka. Diagnostika s využitím online technologií je v zahraničí obecně vnímaná jako pohodlná, uživatelsky přívětivá a bezpečná (Naus a kol., 2009). Rozšíření internetu poskytuje jedinečnou příležitost pro sběr dat právě v psychologii. Etické otázky se s využitím online technologií značně snižují, jelikož data můžeme bezpečně uchovávat a využívají se i protokoly k ochraně účastníků výzkumu. Nespornou výhodou jistě je, že pokud využíváme online testování, nemusíme nikam cestovat. Můžeme se tak spojit s účastníky z celého světa či z oblastí, které nejsou běžně přístupné a zařadit je do výzkumu. Výhodou je také aspekt ekologie, jelikož nemáme žádné náklady na tužky a papíry, vše probíhá v elektronické podobě (Sheehan a McMillan, 1999). Účastníci výzkumu mají také tendence online studie hodnotit kladně, neboť se cítí pohodlněji. Výzkumník naopak může pocítit výhodu v tom, že data mohou být automaticky získávána, zpracovávána, vyhodnocována a analyzována, což umožňuje méně chyb v kódování a rychlou zpětnou vazbu pro účastníky.

Testování s využitím online technologií přináší i jisté nevýhody. Například dotazníky mohou respondenti vyplňovat s menší odpovědností a soustředěností, jejich motivace může být nižší. Objevit se mohou i problémy s počítačovou neznalostí či nesrozumitelností daného úkolu. Důležitá je však i rovnocennost obou materiálů. Pokud by byl výzkum přenesen na internet ve změněné podobě, mohlo by to ovlivnit jeho reliabilitu. Výzkum online sice může obecně usnadnit výběr účastníků, je jisté, že někteří kulturní vzorky či slabé sociální skupiny budou mít k této technologii omezený přístup (Naus a kol., 2009).

5. Formulace cílů výzkumu a vymezení výzkumné otázky

Cílem této práce je navrhnout a prověřit transformaci vybraných testů testové baterie MABEL pro potřeby diagnostiky s využitím online platformy MS Teams. MABEL je psychometrický nástroj pro užití v praxi pedagogicko-psychologické diagnostiky. Testová baterie je prozatím připravena a publikována (Caravolas a kol., 2019) v podobě vhodné pro administraci ve formátu „papír a tužka“ s využitím všech materiálů, který testový soubor MABEL obsahuje (viz <https://www.eldel-mabel.net/cs/test/>)

V rámci této bakalářské práce se snažím navrhnout a prověřit možnosti administrace MABEL ve formátu „vzdálené komunikace“, kdy se administrátor testu setkává s dítětem prostřednictvím platformy MS Teams.

Výzkum probíhal v období zasaženém pandemií koronaviru. Řada epidemiologických opatření komplikovala práci poradenským pracovníkům ve školských poradenských zařízeních i v běžných školách. Potřeby psychodiagnostických a poradenských služeb ale ani v době kovidové pandemie nezmizely a profesionálové psychologové i speciální pedagogové v praxi i odborníci na univerzitách začali využívat pro svoji práci různé nástroje vzdálené komunikace. V kontextu těchto aktivit, vznikl také námět na tuto bakalářskou práci – vedoucí této bakalářské práce, doc. Seidlová Málková, mi nabídla téma pro zpracování bakalářské práce, projekt prověření funkčnosti diagnostického procesu s testovou baterií MABEL v nástrojích vzdálené komunikace. Testová baterie MABEL se ve své obvyklé „tištěné“ podobě používá v pedagogicko-psychologických poradnách, školských poradenských zařízeních, případně s ní pracují zaměstnanci pedagogicko-psychologických poraden přímo ve školách. Tato bakalářská práce si ale klade za cíl vyzkoušet administraci MABEL ve třídách přípravného ročníku MŠ prostřednictvím MS Teams, tedy realizovat testování s MABEL pomocí počítačem asistované (MS Teams) administrace. Z MABEL jsem proto pro potřeby tohoto projektu vybrala testy, které jsou vhodné pro užití právě v přípravné třídě.

Využití MS Teams v rámci diagnostického procesu nemusí mít relevanci pouze v období pandemie koronaviru. Pokud by se ukázalo jako výhodné a funkční, mohlo by snížit časovou náročnost i dostupnost pedagogicko - psychologických poradenských služeb a ukázat, že by metody vzdálené komunikace mohly být využívány v běžné poradenské praxi. Přínos z výsledku bakalářské práce tedy není omezen jen na aktuální kovidovou dobu, ale může přinést časovou efektivitu pracovníkům školských poradenských zařízení a pedagogicko-psychologických poraden i do budoucna.

Výzkumná otázka

Jaké změny na úrovni procesu administrace a testových materiálů MABEL vyžaduje transformace procesu administrace MABEL do online platformy MS Teams?

6. Metodologie

V odpovědi na výzkumnou otázku realizuji explorativní výzkumné šetření, v prostředí vybrané školské instituce a v prostředí online nástroje pro komunikaci, MS Teams. Celý badatelský záměr je připraven ve dvou fázích: ve fázi přípravy administrace MABEL ve formátu vzdálené komunikace přes MS Teams a ve fázi živé realizace procesu administrace MABEL v MS Teams. Pro potřeby realizace záměru této BP jsem využila svoji osobní sociální síť a získala ke spolupráci na projektu kolegyni z jedné pražské mateřské školy, ve které fungují tzv. přípravné ročníky mateřské školy.

6.1. Design výzkumu

Na začátku přípravy této bakalářské práce a předpokládaných cílů bylo plánováno sejít se s dětmi celkem dvakrát. Nejdříve online, poté osobně. Mým cílem by bylo porovnat tyto dvě zmíněné testové situace. Původní záměry projektu tedy směřovaly spíše ke konstrukci komparativní studie, ve které by bylo možné porovnat chování dětí v situaci „živé“ a vzdálené komunikace. Osobní návštěva přípravné třídy v mateřské škole však nebyla možná kvůli pandemii koronaviru a s tím spojenou nepříznivou epidemiologickou situací v Praze v březnu 2021. S dětmi jsem tedy pracovala po celou dobu výzkumu pouze online. Od původních záměrů projektu jsem se tedy vlivem této situace posunula k projektu více deskriptivnímu, jehož ústředním bodem zájmu je samotný proces adaptace MABEL pro prostředí MS Teams, nástroje vzdálené komunikace.

Při přípravě transformace jsem se musela s testovou baterií MABEL nejprve seznámit. Zažádala jsem o přístup k testům na eldel-mabel.com, který mi byl schválen a já se tak dostala ke všem testovým úlohám. Vybraly jsme s vedoucí mé práce pouze ty úlohy, které budou vhodné pro administraci v přípravné třídě. Před samotným testováním jsem testovou baterii transformovala do online podoby za pomoci prezentací.

Pilotně jsem administraci testů online vyzkoušela při sezení s Markétkou, dívkou, která navštěvuje 2. ročník základní školy a je příbuznou vedoucí mé bakalářské práce.

Markéta i její maminka souhlasily, že by mi s přípravou projektu tímto způsobem pomohly. Mohla jsem si tak zadávání testů MABEL uzpůsobených pro administraci v MS Teams i celou testovou situaci vyzkoušet před započítím samotného sběru výzkumných dat.

Samotné online testování s využitím Teams probíhalo v únoru 2021 v pěti pracovních dnech rozložených do dvou týdnů. S dětmi jsem pracovala vždy od 8 hodin do 11 hodin za přítomnosti a s příležitostnou pomocí asistentky pedagoga, která se nacházela s dětmi v mateřské škole. Já jsem se nacházela u sebe doma u počítače.

Tabulka č.1 Časový harmonogram administrace MABEL v mateřské škole s využitím MS Teams.

Sezení 1: **modrá** Sezení 2: **červená**

	Středa 10.2.	Čtvrtek 11.2.	Pondělí 15.2.	Úterý 16.2.	Středa 17.2.
8:00 – 8:30		SofCar2		SamLeb1	
8:30 – 9:00	VojLeb1	AdéSto2	FraMar1	VojLeb1	
9:00 – 9:30	SamLeb1	JiřGon1	VojKov1	SofCar2	FraMar1
10:00 – 10:30			AlePok1	AdéSto2	VojKov1
10:30 – 11:00				JiřGon1	AlePok1

6.2. Výzkumný vzorek

Pro potřebu realizace výzkumu této bakalářské práce jsem získala ke spolupráci děti (resp. rodiče dětí) z přípravného ročníku mateřské školy. Tyto děti se pod vedením paní učitelky systematicky a dle svých vzdělávacích potřeb připravují na nástup do prvního ročníku základní školy.

Nejdříve jsem oslovila ředitelku základní školy, která se studií souhlasila. Zaslala jsem jí informovaný souhlas (viz. *Příloha 1*), skrze něj jsem stručně představila cíl mého výzkumu a hlavně způsob, jakým bude výzkum probíhat. Poté jsem se domluvila s paní učitelkou

z přípravné třídy, aby souhlasy určené rodičům předala přímo ona, jak sama navrhla. Zamlouvalo se jí, že můj výzkum nejprve představí rodičům na třídních schůzkách, které shodou okolností také probíhaly online. Studii představila jako velice přínosnou a rodiče se tak skupinově shodli, že své děti do výzkumu zapojí. Následující den obdrželi informovaný souhlas (viz. *Příloha 2*), který jsem do školy distribuovala.

Informovaný souhlas pro rodiče též detailně vysvětloval metody a postupy mé práce a seznamoval je s celým procesem testování. Zahrnoval také formulář, kam rodiče vyplnili osobní údaje dítěte a kontakt.

Ve snaze získat dostatečné množství participantů a díky skupinovému představení mého výzkumu jsem se rozhodla oslovit rodiče všech deseti monolingvních dětí, které se ve třídě nachází. Ve třídě bych našla i další děti, avšak tyto děti jsou cizinci, kteří mají s českým jazykem zatím obtíže. Účast v mé studii by pro ně tudíž byla velice obtížná.

Návratnost informovaných souhlasů byla vyšší, než jsem předpokládala. Z deseti informovaných souhlasů se mi jich řádně podepsaných vrátilo devět. Nakonec se z deseti monolingvních dětí navštěvující přípravnou třídu neúčastnily dvě. Jedno z důvodu nepodepsaného informovaného souhlasu, druhé z důvodu dlouhé nepřítomnosti ve škole.

S paní učitelkou jsme po celou dobu výzkumu komunikovaly výhradně online prostřednictvím e-mailů.

Z časových důvodů a díky vysoké návratnosti souhlasů jsem se rozhodla neoslovovat další přípravnou třídu. Znamenalo by to náročnost vzhledem k realizaci výzkumu během nepříznivé epidemiologické situace. Dále jsem neměla kontakty v jiné přípravné třídě, což by se mohlo ukázat jako problém.

Studie se zúčastnilo celkem 8 dětí z přípravné třídy na Praze 1. Všechny děti v době mého výzkumu přípravnou třídu navštěvovaly kvůli odkladu školní docházky, ať už z důvodu nezralosti nervové soustavy, nerovnoměrného vývoje či logopedických problémů.

Na základě podepsaných informovaných souhlasů jsem osmi dětem účastnících se této studie vytvořila jmenné kódy, se kterými jsem pracovala po celou dobu testování. Jmenný kód slouží zejména k zachování anonymity. Skládá ze tří prvních písmen křestního jména

dítěte a ze tří prvních písmen příjmení dítěte. Číslo na konci odkazuje na to, zda se jedná o dívku či o chlapce. Číslo pro chlapce je 1. Číslo pro dívky je 2.

Výzkumný vzorek se skládá z 8 dětí z přípravného ročníku mateřské školy, která se nachází v centru města na Praze 1 v Jindřišské ulici. Jedná se o děti ve věku od 6 do 7 let, přesněji od 77 měsíců do 85 měsíců. Nejmladšímu dítěti bylo v době výzkumu 6 let a 5 měsíců. Nejstaršímu dítěti bylo v době výzkumu 7 let a 1 měsíc. Chlapci tvoří 75 % participantů, dívky tvoří pouze 25 %. Průměrný věk (s.o.) je 80,5 měsíců, tedy 6 let a 7 měsíců. Podrobný popis struktury výzkumného vzorku z hlediska věkového složení předkládám v Tabulce č.2.

Tabulka č.2 Rozdělení věku dle věkového složení

Jmenný kód	Věk v době online výzkumu
SofCar2	6 let 6 měsíců = 78
JirGon1	6 let 5 měsíců = 77
VojKov1	7 let 1 měsíc = 85
SamLeb1	6 let 10 měsíců = 82
VojLeb1	6 let 10 měsíců = 82
FraMar1	6 let 10 měsíců = 82
AlePok1	6 let 9 měsíců = 81
AdéSto2	6 let 5 měsíců = 77

Tabulka č.3 nabízí podrobný přehled výše popisovaných údajů o sledovaném vzorku. Můžeme vidět, že nejčastěji je zastoupen věk 82 měsíců (celkem 3 děti) a 77 měsíců (celkem 2 děti).

Tabulka č.3 Podrobný popis rozložení věku ve výzkumném vzorku (sledované skupině dětí)

Věk dětí v měsících	Počet dětí daného věku	Procento zastoupení daného věku ve vzorku
77	2	25 %
78	1	12,50 %
81	1	12,50 %
82	3	37,50 %
85	1	12,50 %
Celkem	8	100 %

Do přílohy vkládám tabulku č.4, ve které nabízím popis výzkumného vzorku dle pohlaví.

6.3. Průběh sběru dat

Děti jsem testovala výhradně online prostřednictvím platformy MS Teams za dozoru a pomoci asistentky pedagoga. Vzhledem k tomu, že vše probíhalo online, byla celá organizace poměrně náročná. Klíčovými faktory bylo stabilní připojení k internetu, možnost využití školního počítače a ochota dítěte se mnou přes obrazovku spolupracovat.

S asistentkou pedagoga jsme byly domluvené od samotného začátku studie, tudíž jsem měla ve škole někoho, kdo komunikoval potřebné věci a vodil jednotlivé děti k počítači. Byla jsem však upozorněna, že pokud by zde tento dozor nebyl, nejspíše by s dětmi neměl kdo pracovat. Všichni pedagogové jsou během dopoledne zaneprázdnění a musí být ve svých třídách. Považuji toto za důležitou informaci, jelikož bez dospělého, který by děti během online sezení doprovázel, by nebylo možné výzkum provést.

Testování jsem vzhledem k věku dětí rozdělila do dvou sezení.

Během jednoho dne jsem stihla pracovat zhruba se třemi až čtyřmi dětmi. Časově jsme se pohybovaly zhruba kolem 30 minut na jedno sezení. Každé sezení s dětmi obsahovalo nejdřív mé představení – s dětmi jsme se navzájem představily jménem, já jsem jim vysvětlila svůj záměr a ujistila je, že nejsem paní učitelka a že nebude vadit, pokud některou z úloh nebudou vědět.

Během prvního sezení online jsem dětem zadala testy: Spojování obrázků a slov, Izolace hlásek – počáteční hláska, Rychlé jmenování, Izolace hlásek – koncová hláska, Znalost písmen – psaní písmen. Vložit Rychlé jmenování mezi dvě části testu Izolace hlásek se ukázalo dobrým nápadem, jelikož děti Rychlé jmenování velmi bavilo a mohly si tak chvíli odpočinout. Předpokládám, že to bylo z důvodu, že je úloha Rychlé jmenování vizuálně pestrá, barevná a že děti baví stopování času.

Během našeho druhého sezení jsem dětem zadala následující testy: Znalost písmen – pojmenovávání písmen, Skládání hlásek, Psaní jednoduchých slov a Rychlé čtení slov.

Během celého testování jsem pořizovala nahrávání prostřednictvím MS Teams a odpovědi dětí zaznamenávala do záznamového archu. Nahrávání mi sloužilo ke zpětnému vyhodnocování testů a vytvoření zhuštěného popisu, tedy detailního zpracování každé videonahrávky (viz. *Příloha 3*).

Jak jsem již zmiňovala výše, k tomu, aby bylo možné zadat baterii testů MABEL online bylo potřeba bezchybného internetového připojení, což jsme první den vyřešily připojením internetu ke stolnímu počítači. Je důležité, aby byl bezchybný zvuk i obraz a dítě vše perfektně slyšelo a vidělo. Dále bylo zapotřebí stáhnout si aplikaci MS Teams, ve které jsem vytvořila kanál s názvem „MABEL – online testování“. Před každým sezením jsem vytvořila online schůzku, ve které jsme se s asistentkou pedagoga pokaždé sešly a vše vyzkoušely.

Nezbytně nutné bylo však převést materiály MABEL do online podoby, jelikož tato baterie testů v době mé práce s dětmi ještě nebyla uzpůsobena na zadávání online. Vytvořila jsem prezentace, které přesně napodobovaly tištěnou formu – i fontem a velikostí písma –

abych tak co nejvíce minimalizovala případné rozdíly. V následující kapitole celý proces podrobně rozepisuji.

6.4. Nástroje pro sběr dat

Testová baterie MABEL se skládá z 15 testů. Pro potřeby realizace této studie byly vybrány pouze ty úlohy, které je možné administrovat v přípravné třídě, tudíž jsou pro tuto věkovou kategorii vhodné. Konkrétně se jedná o tyto testy: Spojování obrázků a slov, Izolace hlásek – počáteční a koncová hláska, Rychlé jmenování – obrázky, Znalost písmen – psaní písmen, Znalost písmen – pojmenovávání písmen, Skládání hlásek, Psaní jednoduchých slov a Rychlé čtení slov. Součástí testového souboru jsou materiály, které provází každý ze subtestů baterie, tedy záznamový arch, instrukce pro administraci testu, obrazový a případně jiný podpůrný materiál pro práci s dítětem. V následujících částech této kapitoly poskytují pro potřeby porozumění čtenáře vždy zhuštěný a parafrázovaný přepis instrukci pro administraci jednotlivých testů tak, jak je poskytuje MABEL (<https://eldel-mabel.net/cs/test/>) a následně zhuštěný popis v průběhu administrace daného testu v prostředí MS Teams.

6.4.1. Test čtení

a) Spojování obrázků a slov (Caravolas a kol., 2018)

Test umožňuje posoudit kvalitu počátečního čtení, elementární procesy čtení, které je možné sledovat již u dětí předškolního věku. Úkolem dítěte v tomto testu je spojit sérii obrázků vybranými slovy. Test obsahuje celkem 48 obrázků, každý z obrázků je provázen čtyřmi slovy, ze kterých dítě vybírá jedno, které k obrázku nejlépe patří. Dítě pracuje s pracovním sešitem v časovém limitu 3 minut. V rámci MABEL je výkon dítěte posuzován jako počet správně spojených obrázků a slov, sleduje se také charakter chyb, tedy chybně vybraných slov z nabídky. Dítě přiřazuje slova vybranému setu obrázků. Dobrý výkon v tomto testu se odvíjí od znalosti slov zařazených v jednotlivých položkách a od dobrého dekódování čtyř nabízených variant zápisu cílového slova, zejména na schopnosti odlišit grafo-fonémické distraktory od cílového slova. Analýza chybných odpovědí umožňuje orientační posouzení problematických tendencí dítěte v průběhu procesu čtení. Tendence

vybírat grafo-fonémické distraktory může naznačovat například slabé dekodování. Sklon dítěte vybírat sémantické distraktory může znamenat malou obeznámenost dítěte se slovy z testových položek, může také reflektovat obtíže s rozpoznáváním obrázků, nebo dokonce obtíže s pozorností při zpracování vizuálních podnětů. Převažující sklon vybírat nesouvisející distraktory nebo náznaky náhodné volby mohou naznačovat celkově nízkou úroveň dekodování a dovednosti rozpoznávání slov (Caravolas a kol., 2018). V základní verzi je tato úloha administrována jako testový sešit, kde dítě s pomocí tužky vybírá slova k danému obrázku.

b) Spojování obrázků a slov – adaptace pro potřeby administrace online

Pro potřeby realizace této studie jsem ale úlohu zadávala změněně. V rámci přípravy pro administraci v MS Teams jsem dětem vytvořila prezentaci v PowerPointu, do které jsem zakomponovala jednotlivé obrázky a slova v řádcích tak, aby pro děti byla každá strana co nejvíce přehledná. Potýkala jsem se zde však s naformátováním prezentace – snažila jsem se prezentaci vytvořit tak, aby děti nic jiného na obrazovce nerozptylovalo a zároveň bylo možné se přesouvat mezi jednotlivými stranami. Na každé straně byly 3 řádky. Jako řešení se ukázalo prezentaci spustit a posouvat se šipkami. Já jsem sice viděla i ostatní obrázky na obrazovce, avšak dítě ne. Paní učitelka dětem prezentaci spustila a sdílela obrazovku. Děti měly za úkol pohybovat kurzorem pomocí stolní myši tak, abych viděla, které slovo k obrázku přiřadily. Pro lepší přehlednost jsme se domluvily, že ve chvíli, kdy si budou jisté svým výběrem mě nějakým způsobem upozorní. Vybraly jsme krátké slovo „tady“.

Během zácvičné fáze dítěti jsem dítěti vysvětlila, že spolu budeme hledat slova, která patří k obrázkům v pracovním sešitě. Na prvním obrázku v zácvičné fázi je PES a dítě pomocí stolní myši na obrazovce hledalo, které slovo by k obrázku přiřadilo.

Je zapotřebí, aby druhá strana – v mém případě škola – měla prezentaci připravenou u sebe v počítači a aby nasdílela obrazovku. Dítě použije myš a posune kurzor k vybrané položce. V případě onsite testování totiž pouze udělá „fajfku“ v pracovním sešitě. Snažila jsem se předcházet tomu, aby děti přeskakovaly řádky a vyjadřovala jsem jim podporu po celou dobu vyplňování úlohy.

Celkové skóre v tichém čtení získáme odečtením počtu nesprávně zvolených odpovědí od celkového počtu položek, které dítě ve třiminutovém intervalu zvládlo řešit.

Odpovědi dítěte jsem během samotného testování vyplňovala do záznamového archu, který byl součástí úlohy a který jsem měla připravený a nadepsaný jmenný kódem dítěte. Záznamový arch obsahuje také přesný postup pro vyhodnocení.

6.4.2. Testy fonemického povědomí

a) Izolace hlásek (Caravolas a kol., 2018)

Test Izolace hlásek obsahuje dvě sady a každá z nich má dvě části. Tento test měří schopnost fonemického povědomí, konkrétně schopnost vydělovat hlásky z pseudoslov, které se liší mírou fonologické složitosti. Cílovými fonémy v této testové úloze jsou počáteční a koncové konsonanty. V této úloze se sleduje pouze přesnost plnění. V případech, kdy děti dosahují vysoké přesnosti, respektive správnosti, v plnění této úlohy a skórují nad 80 % v obou částech testu – v počáteční i koncové hláске – je vhodné administrovat ještě další úlohu pro posuzování fonemického povědomí (Caravolas a kol., 2018). Dítě má za úkol podnětové pseudoslovo nejprve zopakovat a následně z něj vyčlenit první nebo poslední hlásku (záleží na typu úlohy). Test je určen pro děti od pěti let (Mikulajová, 2019).

V základní verzi obsahuje první sada test izolace počáteční hlásky v pseudoslovech. Úkolem první části této sady je, že děti izolují počáteční hlásku v pseudoslovech, které mají hláskovou stavbu CVC (consontant – vowel – consontant), například *nur*. Úkolem druhé části první sady je izolace počáteční hlásky v pseudoslovech s hláskovou stavbou CCVC (souhláskový shluk na počátku slova), například *švit*.

Druhá sada obsahuje test izolace koncové hlásky v pseudoslovech. Stejně jako u první sady se její části skládají nejdříve z pseudoslov s hláskovou stavbou CVC a poté CCVC.

V zácvičné fázi v běžné verzi testu projdu s dítětem jedno slovo, které zná (např. *pes* nebo *kůň*) a poté několik vymyšlených slov – pseudoslov (např. *spik* nebo *bel*). Pseudoslova jsou uměle vytvořená slova, která nemají vlastní lexikální význam. Jak již víme, do testu se

zvolila proto, aby se dítě nemohlo opírat o své znalosti reálných slov. Tato slova však nejsou náhodně vymyšlená, ale jsou koncipována s ohledem na fonologickou a morfológickou stránku češtiny (Caravolas a Volín, 2005). Dítěti se nejdříve řekne pseudoslovo, jeho úkolem je slovo zopakovat a pokusit se říct, jaký zvuk slyší na začátku slova či v případě testu koncové hlásky, na konci slova.

Při prezentaci slova je možné dítěti slovo jednou zopakovat v případě, že jsou v místnosti rušivé distraktory, či dítě slovo špatně slyšelo. Pokud v tomto případě dítě neví nebo odpovídá chybně, je možné mu úlohu dovysvětlit a říct správné řešení. Pokud dítě zácvičné fázi rozumí, přechází se k samotné „ostré části“ testování, kde už se dítě neopravuje ale pouze se povzbuzuje (např. „Jde ti to výborně“ či „Skvěle, pokračuj!“).

b) Izolace hlásek – adaptace pro potřeby administrace online

Při administraci online nevyžadovala tato úloha vytvoření speciální prezentace. Dětem jsem slova zadávala přes MS Teams, snažila jsem se s nimi udržovat oční kontakt a povzbuzovat je, aby plnění úlohy lépe plynulo. Jediné, s čím jsme se s dětmi při plnění této úlohy potýkaly, byla ochrana úst, kterou děti měly po celou dobu testování nasazenou. Některá slova musela být pro nedostatečné porozumění zopakována. K této testové úloze jsme využívaly pouze kameru a mikrofon.

Při vyhodnocení testů jsem pracovala s hrubým skórem, který je tvořen součtem správně řešených položek. 2 body uděluji dítěti v případě, že správně zopakuje položku a provede správně izolaci koncové hlásky, což znamená, že realizuje řešení uvedené v záznamovém archu, např. položku *KAN* zopakuje jako *KAN* a izoluje *K*. 2 body také uděluji v případě, že dítě nesprávně zopakuje testovou položku, ale odpovídá v souladu s očekávanou odpovědí a provádí správnou izolaci ze záznamového archu, např. položku *KAN* zopakuje jako *KAM* a izoluje *N*. Po jednom bodu uděluji dítěti, které nesprávně zopakuje testovou položku, ale z tohoto nesprávně zopakovaného slova provede správně izolaci, např. položku *KAN* zopakuje jako *KAM* a izoluje *M*, či pokud nezopakuje testovou položku, ale provede správně izolaci, např. položku *KAN* nezopakuje, avšak odpovídá *N*. Ve všech ostatních případech hodnotím nesprávné odpovědi nula body. V případě izolace počáteční hlásky postupuji dle stejného principu. Dítě může v každé sadě získat až 32 bodů.

Odpovědi dítěte jsem během samotného testování vyplňovala do záznamového archu, který byl součástí úlohy a který jsem měla připravený a nadepsaný jmenným kódem dítěte.

a) Skládání hlásek (Caravolas a kol., 2018)

Test skládání hlásek měří schopnost fonematického povědomí, konkrétně schopnost spojovat hlásky do slov a vytvářet z nich nová, skutečná slova. Položky této testové úlohy zahrnují různě dlouhá i různě složitá slova. Jednotlivé položky testu se tedy proměňují od jednoduchých dvouhláskových slov po čtyřhlásková slova se složitější hláskovou stavbou (Caravolas a kol., 2018).

b) Skládání hlásek – adaptace pro potřeby administrace online

Pro online administraci jsem dětem vytvořila prezentaci s obrázky, na kterých jsme si v zácvičné fázi skládání hlásek zkusily. Jednalo se konkrétně o obrázky, na kterých byl míč a dům.

Úlohu Skládání hlásek jsem představila jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti jsem řekla, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi jsem spustila prezentaci, kde jsem měla připravené dva obrázky. První z nich byl míč. Vyzvala jsem ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku byl dům. Řekla jsem „D – Ů – M“ a zopakovala instrukci. Dítě souhlasilo, že to slyší. Přestala jsem sdílet prezentaci a řekla dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi.

Pokud dítě odpovědělo správně, tedy pokud vytvořilo správné slovo, udělovala jsem 1 bod, v ostatních případech získalo 0 bodů. Odpovědi jsem opět zaznamenávala do připraveného záznamového archu.

Jelikož děti, které se tohoto výzkumu zúčastnily byly z předškolní třídy, zadávala jsem pouze prvních 11 položek. U starších dětí se zadává všech 24.

6.4.3. Testy rychlého jmenování

a) Rychlé jmenování obrázků (Caravolas a kol., 2018)

Test hodnotí rychlost jmenování nealfanumerických stimulů, tedy vizuálně prezentovaných stimulů, které nevyžadují pro pojmenování znalost materiálu alfabetského nebo numerického charakteru. Přesněji, tento test měří schopnost rychlé a plynulé produkce slovních označení velmi dobře známých obrázků. Test nepoužívá alfa-numerické symboly, je tedy vhodný pro děti předškolního věku (Caravolas a kol., 2018). Měří rychlost a přesnost s jakou dítě dokáže pojmenovat známé objekty. V testu nalezneme 40 obrázků, seřazených na kartě po deseti ve čtyřech řádcích (Mikulajová, 2019). Vzhledem k věku testovaných dětí jsem vybrala test, ve kterém děti pojmenovávají známé obrázky. Děti si nejdříve úlohu vyzkouší na zácvičné kartě, na které je pes, oko, klíč, lev a stůl. Tento zácvik je časově nenáročný, spíše dítě potřebuje pochopit, co se po něm bude v následujících chvílích chtít. Obrázky jsou při samotném testování uspořádány nepravidelně a jsou rozděleny do Sady 1 a Sady 2.

b) Rychlé jmenování obrázků – adaptace pro potřeby administrace online

Při online administraci jsem vytvořila prezentaci o 3 stranách – zácvičná strana, Sada 1 a Sada 2. Vysvětlila jsem dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začaly jsme jako vždy zácvičnou fází, kdy se na obrazovce objevilo 5 obrázků. Dítěte jsem se zeptala, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovědělo, že ano. Obrázky jsem postupně vyjmenovala a vybídla ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravila jsem si záznamový arch a spustila na obrazovce testovací část, kde se opakovaly jednotlivé obrázky. Dítě jsem poučila, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Když bylo připravené, řeklo mi, že můžeme začít a připravilo si prst, kterým se pohybovalo po obrazovce – bylo to lepší než stolní myš. Zapnula jsem stopky a vzájemně jsme se ujistily, že můžeme začít. Při samotném testování jsem sdílela obrazovku a dítě si ukazovalo prstem na jednotlivé obrázky a postupovalo zleva doprava.

Při plnění této úlohy jsem měřila čas, který dítě potřebuje k pojmenování obrázků v dané sadě. Dítě jsem pochválila a prezentaci posunula na další stránku, kde byly obrázky v jiném pořadí. Pro každou sadu se měří čas zvlášť a spolu s časem jsem ještě sledovala počet chyb.

Obecně lze říct, že tato úloha byla na online přípravu nejméně náročná a odhadla bych, že pro děti také nejvíce zábavná.

Odpovědi dítěte jsem během samotného testování vyplňovala do záznamového archu, který byl součástí úlohy a který jsem měla připravený a nadepsaný jmenným kódem dítěte.

6.4.4. Testy znalostí písmen

a) Znalost písmen – psaní písmen (Caravolas a kol., 2018)

Test hodnotí schopnost dítěte zapisovat písmena pomocí diktátu. Je často užíván jako indikátor časných pisatelských dovedností dítěte. Psaní písmen je složitější a náročnější úloha než rozpoznávání písmen, poněvadž vyžaduje vybavení vhodného písmene nebo skupiny písmen z paměti, výběr správného tvaru písmene z paměti a následně zápis písmene na papír (Caravolas a kol., 2018). Test obsahuje celkem 15 písmen, z toho pět samohlásek a deset souhlásek. Dítě písmena píše pod sebe na jednotlivé řádky. Tento test není zadáván v časovém limitu.

b) Znalost písmen – psaní písmen – adaptace pro potřeby administrace online

Dítě mělo během online testování k dispozici pouze papír a tužku. Písmena jsem diktovala opět přes mikrofon a kameru. Škole jsem v časovém předstihu poskytla listy pro psaní písmen, kam dítě pod svým jmenným kódem písmena zapisovalo. Měla jsem v tomto ohledu výhodu, že škola je umístěna v mé blízké vzdálenosti. Plně distančně se tato úloha nedá provést, popřípadě by dítě muselo písmena zapisovat například do tabletu. Byla by však změněna podoba původního zadání úlohy.

Odpovědi dítěte jsem během samotného testování vyplňovala do záznamového archu, který byl součástí úlohy a který jsem měla připravený a nadepsaný jmenným kódem dítěte.

Dva body jsem udělovala dítěti, které písmeno správně napsalo a správně ho do prostoru umístilo. Po jednom bodu jsem udělovala dítěti, které písmeno správně napsalo ale špatně ho umístilo v prostoru, např. horizontálně. Za nesprávně napsané písmeno jsem dávala nula bodů.

a) Znalost písmen – pojmenovávání písmen (Caravolas a kol., 2018)

Test znalosti písmen – pojmenovávání písmen hodnotí znalost velkých a malých písmen v abecedě. Úkolem dítěte je říkat nahlas, jak se jednotlivá písmena abecedy vyslovují (např. /B/) a jaký je jejich název v abecedě (např. /BÉ/). Písmena jsou přeházená a začíná se velkými písmeny, poté malými. První, tzv. zácvičné písmeno, je písmeno začátku křestního jména dítěte. Druhé zácvičné písmeno je písmeno začátku příjmení dítěte. V různých jazycích se při zadávání MABEL odlišují znalosti předškolních dětí v tomto testu, jelikož například v angličtině či francouzštině se děti běžně učí názvy písmen, u nás to tak běžné není. To však neznamená, že o nich nemají žádné znalosti (Mikulajová, 2019). Při běžné administraci administrátor dítěti ukazuje písmena na vystřižených kartičkách, které jsou součástí testové baterie MABEL.

b) Znalost písmen – pojmenovávání písmen – adaptace pro potřeby administrace online

K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci v PowerPointu, kdy bylo na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Zvolila jsem velikost, aby dítě písmena přehledně vidělo. Sdílela jsem obrazovku a vyzvala dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi jsem dítěti ukázala první písmeno jeho křestního jména. Opět jsem dávala pozor, aby ho jiná písmena na obrazovce nerozptylovala a aby se plně soustředilo na dané písmeno. Mezi jednotlivými písmeny jsem překlíkávala myší.

Za každé správně rozpoznané písmeno jsem udělovala po jednom bodu. Každé dítě mohlo získat až 64 bodů za znalost velkých písmen a 64 bodů za znalost malých písmen. Test nebyl zadáván v časovém limitu.

6.4.5. Testy psaní

a) Psaní jednoduchých slov (Caravolas a kol., 2018)

Test psaní jednoduchých slov hodnotí schopnost dítěte napsat vybraná a dětem předškolního věku dobře známá slova, která se typicky objevují ve slabikářích, v knihách pro čtenáře začátečníky, ale také v běžném okolí předškolních dětí (Caravolas a kol., 2018). Test se skládá z osmi položek. Jako zácvičné položky jsou vybrána dvě slova – jméno dítěte a slovo MÁMA. V testu jsou použita, aby v dítěti vzbudily zájem o úkol, ale zároveň byly zahrnuty do celkového hodnocení výkonu dítěte. Ostatní položky testu tvoří dvě velmi frekventovaná slova označující konkrétní předměty a čtyři gramatická slova. Počítala jsem s tím, že se děti v předškolních třídách neučí psát, avšak občas mají představu, jak se různá slova píšou a jak psaní zhruba vypadá. Při běžné administraci děti píšou diktovaná slova na list papíru.

b) Psaní jednoduchých slov – adaptace pro potřeby administrace online

V této úloze nebylo potřeba vytvářet prezentaci, jelikož jsem dítěti instrukce zadávala ústně přes MS Teams a během testování využívalo připravené listy, které jsem škole poskytla v časovém předstihu. Opět však, stejně jako u úlohy Znalost písmen – psaní písmen, jsem měla v určitém ohledu výhodu, že je škola umístěna v mé blízké vzdálenosti. Plně distančně se tato úloha nedá provést, popřípadě by dítě muselo písmena zapisovat například do tabletu. Byla by však změněna podoba původního zadání úlohy.

Každé správně zapsané slovo jsem hodnotila jedním bodem, chybně zapsaná slova nula body. Dítě může v testu získat až 8 bodů. Dítě k testu potřebuje, stejně jako u psaní písmen, pouze list papíru a tužku. V této úloze není pravidlo pro ukončení, tudíž jsem dětem zadávala všechna slova, i když je napsat neuměly. Odpovědi jsem zaznamenávala do předem připraveného záznamového archu.

a) Rychlé čtení slov (Caravolas a kol., 2018)

Test rychlého čtení slov měří plynulost a přesnost čtení slov ve formátu úlohy s časovým limitem. Slova jsou v úloze uspořádána od nejjednodušších (slova o jednom či dvou písmenech), po slova náročnější (tříslabičná). Test byl konstruován tak, aby představoval pro čtenáře co nejméně obtíží z hlediska procesu dekódování. Můžeme ho tedy považovat za velmi dobrý ukazatel plynulosti čtení (Caravolas a kol., 2018). Skládá se ze 140 slov (v angličtině ze 144 slov), která jsou vysoce frekventovaná a známá dětem od 5 do 7 let. Dítě čte slova nahlas (Mikulajová, 2019). Při běžné administraci děti dostanou papír, na kterém jsou ve třech sloupcích napsaná slova a ony je postupně čtou.

b) Rychlé čtení slov – adaptace pro administraci online

Pro děti jsem připravila prezentaci v PowerPointu, kterou jsem sdílela na obrazovce. Pokusila jsem se zachovat stejnou velikost písmen a font, jaký je v tištěné podobě. Prezentace má dvě strany, z toho na každé straně jsou tři sloupce slov po třinácti slovech. Dítě slova čte odshora dolů a ukazuje si na ně prstem.

Dětem jsem nejdříve ukázala slova, která budou číst. Řekla jsem jim, aby si na ně ukazovaly prstem a četly je co nejrychleji umí. Poté jsem spustila stopky a měřila 60 sekund. V záznamovém archu jsem označila poslední položku, ke které dítě došlo.

Celkový výsledek testu rychlého hlasitého čtení jsem získala tak, že jsem odečetla počet chybně přečtených slov, včetně položek, které dítě přeskočilo a nepřečetlo, od počtu slov, které dítě přečetlo. Jelikož mými participanty byly děti z přípravné třídy, předpokládala jsem, že tato úloha pro ně bude složitá.

6.5. Zpracování výzkumných dat

Pro potřeby zodpovězení výzkumné otázky jsem realizovala dva typy postupů pro zpracování dat. První z postupů zachycuje výkony sledovaných dětí a hodnotí je dle návodu testové baterie MABEL. Tím mohu alespoň orientačně nastínit čtenáři výkonový obraz dětí se kterými jsem pracovala. Druhým a důležitějším postupem v procesu zpracování dat je

analýza procesu administrace jednotlivých úloh v prostředí MS Teams. Základním a nejdůležitějším datovým materiálem ve vztahu k výzkumné otázce je proto zhuštěný přepis videonahrávek, které byly s každým dítětem pořízeny v rámci sběru dat. Analýza výkonů jednotlivých dětí slouží především k tomu, aby bylo dobře rozumět situaci jednotlivých dětí při práci s testovou baterií. Lze například předpokládat, že netypické výkony dětí sledované skupiny v určité testové úloze mohou naznačovat, že daná úloha nefunguje v prostředí MS Teams dobře či že dítě testové situaci neporozumělo.

6.5.1. Popisné statistické údaje výkonů dětí sledované skupiny

V této kapitole tak poskytuji základní popisné údaje o výkonech sledovaných dětí. Nejprve jsem vyhodnotila výsledky dětí dle zaznamenaných údajů v záznamovém archu podle manuálu z MABEL (Caravolas a kol., 2019) a vygenerovala hrubý skór (HS). Následně jsem převedla hrubý skór na standardizovaný skór (SS) podle normativních tabulek MABEL. Převod na standardizovaný skór umožní zjistit u každého dítěte, zda jeho výkon v daném testu spadá do pásma průměru, respektive očekávaného výkonu z hlediska věku a stupně vzdělání dítěte, podprůměru (rizikový vývoj) a případného nadprůměru (pravděpodobně budoucí výborní čtenáři, velmi dobře vybaveni pro to učit se číst a psát). Jelikož MABEL hodnotí vývojové předpoklady pro rozvoj čtení a psaní, lze předpokládat, že se výkony jednotlivých dětí budou u sledovaných testů pohybovat ve stejných pásmech standardizovaného skóre. Z hlediska řešené výzkumné otázky by mohlo být zajímavé a důležité, kdyby u sledovaných dětí byly výkony v jedné konkrétní úloze výrazně odlišné, tzn. spadající do jiné výkonové škály podle SS. V takovém případě by bylo možné předpokládat, že se do výkonu dětí v daném testu propisuje proces administrace.

Přehledný popis výsledků administrace MABEL testů u dětí výzkumného vzorku poskytují tabulky č.5 a tabulka č.6. Tabulka č.5 obsahuje popisné statistické údaje o výkonech sledovaných dětí v testech v prvním sezení. Tabulka č.6 představuje popisné statistické údaje o výkonech sledovaných dětí v testech v druhém sezení.

Tabulka č.5 Popisné statistické údaje o výkonech sledovaných dětí v testech v prvním sezení – hrubé a standardizované skóre dle manuálu a normativních údajů MABEL (Caravolas a kol., 2019).

	Spojování obrázků a slov (HS)	Spojování obrázků a slov (SS, pásmo výkonu)	Izolace hlásek – počáteční hláska (HS)	Izolace hlásek – počáteční hláska (SS, pásmo výkonu)	Rychlé jmenování (HS)	Rychlé jmenování (SS, pásmo výkonu)	Izolace hlásek – koncová hláska (HS)	Izolace hlásek – koncová hláska (SS, pásmo výkonu)	Znalost písmen – psaní písmen (HS)	Znalost písmen – psaní písmen (SS, pásmo výkonu)
SofCar 2	4	87, pásmo průměru	27	100, pásmo průměru	47,5	104, pásmo průměru	2	96, pásmo průměru	2	80, pásmo podprůměru
JirGon1	5	92, pásmo průměru	29	105, pásmo průměru	41,5	114, pásmo průměru	0	85, pásmo průměru	9	91, pásmo průměru
VojKov 1	5	92, pásmo průměru	24	96, pásmo průměru	64	85, pásmo průměru	8	100, pásmo průměru	24	107, pásmo průměru
SamLebl	3	82, pásmo podprůměru	24	96, pásmo průměru	69,5	79, pásmo podprůměru	8	100, pásmo průměru	12	94, pásmo průměru
VojLeb 1	3	82, pásmo podprůměru	30	108, pásmo průměru	62	86, pásmo průměru	16	104, pásmo průměru	5	84, pásmo podprůměru
FraMar 1	6	96, pásmo průměru	16	90, pásmo průměru	43	112, pásmo průměru	2	96, pásmo průměru	10	92, pásmo průměru
AlePok 1	2	77, pásmo podprůměru	32	119, pásmo nadprůměru	53,5	95, pásmo průměru	16	104, pásmo průměru	8	89, pásmo průměru
AdéSto 2	4	87, pásmo průměru	27	100, pásmo průměru	63,5	85, pásmo průměru	10	100, pásmo průměru	8	89, pásmo průměru

Výkony dětí ve výše zadávaných úlohách se pohybují v pásmu průměru a podprůměru, což odpovídá tomu, že se jedná o děti z přípravného ročníku. Celkově nižší výkon se zdá být odpovídající populaci, se kterou pracuji a je vidět nejvíce v úloze Spojování obrázků a slov. Tři děti, které vykazují pásmo podprůměru právě v úloze Spojování obrázků a slov jsou zajímavé a je třeba se podívat, jestli podprůměrný výkon v této úloze provází i další podprůměrný výkon v Rychlém jmenování, Izolaci hlásek a Znalosti písmen. Jedná se o děti SamLeb1, VojLeb1 a AlePok1.

Dítě SamLeb1 vykazuje podprůměrný výkon nejen v úloze Spojování obrázků a slov, ale také v úloze Rychlé jmenování. Můžeme usoudit, že bude budoucí slabý čtenář. To stejné se ukázalo i u dítěte VojLeb1, který kromě úlohy Spojování obrázků a slov, měl podprůměrný výkon v úloze Znalost písmen – psaní písmen.

Dítě AlePok1 má podprůměrný výkon pouze v úloze Spojování obrázků a slov a jeho výkon nekorresponduje s výkony v ostatních úlohách. AlePok1 má dokonce nadprůměrný výsledek v úloze Izolace hlásek – počáteční hláska. Domnívám se tedy, že se zde nejedná o slabého čtenáře, ale o důsledek procedury práce v MS Teams. Dítě zřejmě správně neporozumělo zadání úlohy. Bylo by na místě se zamyslet nad transformací testové úlohy Spojování obrázků a slov do Teams a zjistit, co se v dané situaci dělo.

Podprůměrný výkon je vidět v úloze Znalost písmen – psaní písmen i u SofCar2. Domnívám se však, že se stejně jako u dítěte AlePok1 jde o nedostatečné porozumění úloze, jelikož má toto dítě výsledky v ostatních úlohách v pásmu průměru.

Tabulka č.6 Popisné statistické údaje o výkonech sledovaných dětí v testech v druhém sezení – hrubé a standardizované skóre dle manuálu a normativních údajů MABEL (Caravolas a kol., 2019).

	Znalost písmen – pojmenování písmen (HS)	Znalost písmen – pojmenování písmen (SS, pásmo výkonu)	Skládání hlásek (HS)	Skládání hlásek (SS, pásmo výkonu)	Psaní jednoduchých slov (HS)	Psaní jednoduchých slov (SS, pásmo výkonu)	Rychlé čtení slov (HS)	Rychlé čtení slov (SS, pásmo výkonu)
SofCar2	13	96, pásmo průměru	0	91, pásmo průměru	2	107, pásmo průměru	2	104, pásmo průměru
JiřGon1	17	99, pásmo průměru	10	121, pásmo nadprůměru	1	97, pásmo průměru	2	104, pásmo průměru
VojKov1	47	115, pásmo průměru	10	121, pásmo nadprůměru	5	119, pásmo nadprůměru	9	123, pásmo nadprůměru
SamLeb1	3	88, pásmo průměru	0	91, pásmo průměru	2	107, pásmo průměru	2	104, pásmo průměru
VojLeb1	21	102, pásmo průměru	0	91, pásmo průměru	2	107, pásmo průměru	1	98, pásmo průměru
FraMar1	3	88, pásmo průměru	0	91, pásmo průměru	2	107, pásmo průměru	0	87, pásmo průměru
AlePok1	4	90, pásmo průměru	7	114, pásmo průměru	2	107, pásmo průměru	0	87, pásmo průměru
AdéSto2	15	97, pásmo průměru	0	91, pásmo průměru	2	107, pásmo průměru	2	104, pásmo průměru

Výkony dětí ve výše zadávaných úlohách odpovídají pásmu průměru či dokonce nadprůměru.

6.5.2. Zpracování zhuštěného popisu videonahrávek

Základním datovým materiálem, se kterým ve směru zodpovězení výzkumné otázky zacházím, je zhuštěný přepis videonahrávek (pořízených v MS Teams), které byly s každým dítětem pořízeny v rámci sběru dat. Během mého výzkumu jsem pozorovala osm dětí z přípravného ročníku při práci s testovou baterií MABEL (Caravolas, 2019) a snažím se identifikovat různá pozitiva, negativa, zajímavé, překvapivé či kritické momenty. Jedná se o kvalitativní analýzu zhuštěného přepisu videonahrávek. Kvalitativní analýza pracuje s předem připravenou myšlenkovou strukturou.

Nejprve se pomocí zhuštěného popisu vrátím k dětem s červenými okénky. Následně zhodnotím proces transformace jednotlivých úloh do MS Teams a to s oporou pozorování získaného při práci s dětmi sledované skupiny. Hodnotím jeden test očima všech dětí.

První z dětí s pásmem podprůměru je SamLeb1, který ho měl nižší ve dvou úlohách – Spojování obrázků a slov a Rychlé jmenování. Dle zhuštěného popisu videonahrávek, které jsou k dispozici v příloze, se dítě zmínilo, že umí pouze velká tiskací písmena. Můžeme usoudit, že se zde nejedná o nepochopení úlohy, ale že podprůměrný výkon v těchto dvou úlohách predikuje rizikový vývoj.

Druhé z dětí s pásmem podprůměru je VojLeb1, který ho měl nižší také ve dvou úlohách – Spojování obrázků a slov a Znalost písmen – psaní písmen. Během zadávání úlohy jsem měla pocit, že se toto dítě příliš nesnaží a chce to mít rychle hotové. I zde se dle zhuštěného popisu z pořízených videonahrávek nejednalo o nepochopení úlohy. Stejně jako v předchozím případě se dá hypoteticky uvažovat o tom, že se jedná o dítě s rizikovým vývojem.

Třetí z dětí s pásmem podprůměru je AlePok1, u kterého se setkám s podprůměrným výkonem v úloze Spojování obrázků a slov. Jeho výkon však nekoresponduje s výkony

v ostatních úlohách, kde se pohyboval v pásmu průměru, v úloze Izolace hlásek – počáteční hláska dokonce jako jediný z dětí v pásmu nadprůměru. Dá se zcela jistě předpokládat, že dítě nepochopilo, co se po něm v úloze chce. Příkladem může být, že když mělo vybrat napsané slovo „pes“ podle obrázku, vybralo „les“ a i to slovo správně přečetlo. Dokázalo to, že písmena zná. V případě obrázku „auto“ vybralo slovo „kolo“, což byla část obrázku (viz zhuštěný popis videonahrávek).

Čtvrté z dětí s pásmem podprůměru je SofCar2, konkrétně se jí nedařilo v úloze Znalost písmen – psaní písmen. Dle citace zhuštěného popisu videonahrávek: *“V této úloze se stalo to, že jsem úlohu předčasně ukončila, jelikož dítě nechtělo dál psát. Snažilo se, ale opakovaně mi řeklo, že tato písmenka ještě neumí. Zeptala jsem se, zda chce zkusit nějaké písmeno, o kterém si myslí, že je to to správné. Dítě ale nechtělo. Z tohoto důvodu si myslím, že se nejedná o neporozumění úlohy ani o rizikový vývoj, ale o aktuální rozpoložení dítěte v dané situaci.”*

Níže popisuji postupně administraci každého zadávaného testu MABEL.

Spojování obrázků a slov (Caravolas, 2018)

Hlavní změnou v této úloze je, že děti nevyplňují úlohu tužkou, ale využívají stolní myš a odpovědi ukazují na obrazovce. Domnívám se, že je převod této úlohy problematický, jelikož děti musí vyplňovat úlohu do počítače, což značně mění celou testovou situaci. Zdá se, že jsou děti, které to ruší. Na základě mé zkušenosti a zhuštěného popisu se domnívám, že jsou v transformaci této úlohy 3 rušivé momenty: učitel musí otevřít prezentaci, kterou musí mít v předstihu staženou ve svém počítači. Dále musí sdílet obrazovku, což znamená, že musí mít bezchybné připojení k internetu a musí být s postupem obeznámen, aby přesně věděl, co má dělat. Posledním rušivým momentem je použití stolní myši, což může být pro některé z dětí náročné a rušivé. Dítě se musí myši orientovat zcela samo podle toho, co mu přes obrazovku říkám.

Jako zásadní kritický moment při realizaci administrace v MS Teams se ukázalo slabé připojení k internetu a nemožnost sdílení první strany prezentace, kterou jsme musely načíst několikrát (viz zhuštěný popis videonahrávek, str. 58).

V této úloze se také třikrát objevily výkony dětí v pásmu podprůměru, což ve dvou případech naznačuje rizikový vývoj (jedná se o děti VojLeb1 a SamLeb1), avšak v jednom případě (AlePok1) to spíše naznačuje obtíže v procesu administrace (neporozumění úloze). Jeho výkon totiž nekoresponduje s výkony v ostatních úlohách, kde se pohyboval v pásmu průměru, v úloze Izolace hlásek – počáteční hláska dokonce jako jediný z dětí v pásmu nadprůměru. Dá se zcela jistě předpokládat, že dítě nepochopilo, co se po něm v úloze chce. Příkladem může být, že když mělo vybrat napsané slovo „pes“ podle obrázku, vybralo „les“ a i to slovo správně přečetlo. Dokázalo to, že písmena zná. V případě obrázku „auto“ vybralo slovo „kolo“, což byla část obrázku (viz zhuštěný popis videonahrávek, str. 95).

Izolace hlásek – počáteční hláska (Caravolas a kol., 2018)

Úloha Izolace hlásek – počáteční hláska nemusela být transformována do jiné podoby. Všechny výkony dětí se pohybovaly v pásmu průměru, v jednom případě dokonce v pásmu nadprůměru. Zadávání této úlohy bylo příjemné a všechny děti ji porozuměli. Jednalo se pouze o dialog mezi mnou a dítětem bez využití prezentace či papíru a tužku, což vnímám jako pozitivní.

Rychlé jmenování – obrázky (Caravolas a kol., 2018)

V této úloze jsme pracovali s prezentací, kterou jsem však oproti úloze Spojování obrázků a slov, sdílela já. Pozitivní bylo, že jsem prezentaci převedla do barevné podoby, což se dětem líbilo a bavilo je i stopování času. Dále to, že jsem prezentaci měla pod kontrolou já a připravenou v mém počítači, tudíž jsem si její sdílení mohla několikrát zkusit. Výkon jednoho z dětí byl podprůměrný, což může naznačovat již zmiňovaný rizikový vývoj (viz zhuštěný popis videonahrávek, str. 66)

Izolace hlásek – koncová hláska (Caravolas a kol., 2018)

Tato úloha nemusela být transformována do jiné podoby. Všechny výkony dětí se pohybovaly v pásmu průměru. Zadávání této úlohy bylo jednoduché, jelikož jsem využila pouze kameru a mikrofon v MS Teams, žádná prezentace nebyla potřeba. Jako negativní

hodnotím roušky, které děti měly, jelikož se jednalo o dialog, kde hrály roli písmena a bylo potřeba, aby dítě mluvilo a bylo mu rozumět. Stalo se, že jsem mu nerozuměla a musela se znova zeptat. Obecně se však transformace úlohy do prostředí MS Teams povedla a všechny děti ji porozuměly.

Znalost písmen – psaní písmen (Caravolas a kol., 2018)

Domnívám se, že tato úloha je problematická a vyžaduje další zamyšlení. K této úloze bylo zapotřebí, abych do školy donesla listy papíru, které k úloze náležely a označila je jmennými kódy dětí. Pro mě to nebyl problém, jelikož se škola nachází blízko mého bydliště. Pokud bychom ale přemýšleli nad tím, jak tuto úlohu transformovat čistě do online podoby, bylo by to značně komplikované. Uvažovali jsme o využití tabletu, kde by dítě mohlo využít elektronickou tužku. Změnilo by to však původní podstatu úlohy a její zadání, což nebylo naším cílem. Z důvodu bezproblémového doručení papírů jsme se proto rozhodli pro tuto variantu. Pokud by se však jednalo o pracovníka pedagogicko-psychologické poradny, který by se chtěl spojit s dítětem na druhé straně České republiky přes MS Teams a neměl by možnost do školy zajet, musel by uvažovat, jak předejít tomuto problému a transformovat úlohu jiným způsobem.

V našem případě negativní bylo jediné to, že u dítěte musela neustále asistovat paní učitelka, která mu správný papír podala a ukázala, na jaký řádek bude psát. Já jsem neviděla, co píše, jelikož kamera mířila pouze na obličej dítěte. Úlohu jsem tak mohla vyhodnotit až když mi škola papíry předala.

V této úloze se všechny děti pohybovaly v pásmu průměru, až na výše zmíněné dítě SofCar2. Zde se však nejednalo o prediktor rizikového vývoje či neporozumění úloze, ale o aktuální rozpoložení dítěte, které písmena nechtělo psát.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen (Caravolas a kol., 2018)

K této úloze jsem vytvořila prezentaci, kterou jsem sdílela na obrazovce. S každým z dětí jsem se domluvila a žádný kritický či problematický moment nenastal. Jako pozitivní vnímám to, že se děti snažily a rozpoznávání písmen je bavilo. Všechny výkony byly

v pásmu průměru, můžeme tedy předpokládat, že transformace úlohy do MS Teams se povedla a nijak původní úlohu ve formátu „papír-tužka“ nepozměnila.

Skládání hlásek (Caravolas a kol., 2018)

Tato úloha vyžadovala vytvoření pouze krátké prezentace, kterou jsem sdílela na obrazovce. Jako negativní moment vidím to, že v této úloze je potřeba opravdu bezchybné porozumění slovům, což se ve všech případech nepovedlo a musela jsem se ptát na zopakování. Pravděpodobně to bylo způsobeno rouškou či výpadkem jinak stabilního připojení k internetu. Jinak však předpokládám, že transformace úlohy do MS Teams byla úspěšná, jelikož se výkony pohybovaly v pásmu průměru, u dvou dětí dokonce v pásmu nadprůměru a že se jednalo o problém, který se mimo dobu nošení roušek nebude opakovat.

Psaní jednoduchých slov (Caravolas a kol., 2018)

Tuto úlohu považuji také za problematickou, ze stejného důvodu jako Znalost písmen – psaní písmen. K této úloze bylo zapotřebí, abych do školy donesla listy papíru, které k úloze náležely a označila je jmennými kódy dětí. Pro mě to problém nebyl, ale pokud bych se opět zamyslela nad pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny, který by rád úlohu zadal dítěti, které je v jiném městě, musel by se s tímto problémem potýkat.

Výkony dětí se v této úloze pohybovaly v pásmu průměru, v jednom případě dokonce v pásmu nadprůměru. Nejedná se tedy o problém, že by děti úloze nerozuměly, ale spíše o to, jak úlohu plně transformovat do MS Teams.

Rychlé čtení slov (Caravolas a kol., 2018)

V této úloze jsem pracovala s prezentací, kterou jsem sdílela na obrazovce. Snažila jsem se dodržet původní formát, abych se co nejvíce přiblížila verzi „papír-tužka“. Pozitivně vnímám to, že se nám to povedlo a s touto úlohou jsme neměli nejmenší problém. Výkony dětí odpovídaly jejich věku a byly v pásmu průměru, v jednom případě nadprůměru.

Shrnutí analýzy zhuštěných popisu

Ze všech úloh, které byly administrovány v prostředí MS Teams, se jeví jako bezproblémové tyto úlohy: Izolace hlásek – počáteční hláska, Rychlé jmenování – obrázky, Izolace hlásek – koncová hláska, Znalost písmen – pojmenovávání písmen, Skládání hlásek a Rychlé čtení slov. Transformaci těchto úloh považuji za úspěšnou a přínosnou, jelikož se výkon dětí nijak nezměnil a není potřeba se nad způsobem transformace dále zamýšlet.

Úlohy, které se ukázaly jako spíše problematické a vyžadovaly by pro potřeby případné administrace v MS Teams další prověření jsou: Spojování obrázků a slov, Znalost písmen – psaní písmen a Psaní jednoduchých slov. U Spojování obrázků a slov se domnívám, že je třeba zamyslet se nad tím, zda by nebylo možné, aby k prezentaci nebyl zapotřebí někdo jiný, kdo ji spustí. V případě pracovníků pedagogicko-psychologických poraden by musel asistovat rodič či učitel a vysvětlení toho, co mají dělat by mohlo být časově náročné a chaotické. U úlohy Znalosti písmen – psaní písmen a Psaní jednoduchých slov považuji za přínosné zamyslet se v dalších studiích nad tím, jak to udělat, aby výzkumník nemusel do školy jezdit a předávat materiály, ale jak tuto úlohu plně transformovat do online prostředí. Své úvahy podrobně popisují v zhuštěném popisu videonahrávek.

7. Diskuze a Závěr

Předkládaná bakalářská práce se v teoretické části věnovala raně gramotnostním dovednostem, kdy jsem objasnila předpoklady pro její rozvoj a rizikové faktory ve vývoji gramotnosti. Zmapovala jsme přehled diagnostických nástrojů pro mapování rané gramotnosti a představila jsem testovou baterii MABEL, její obecná východiska, strukturu i teoretické opory. Vysvětlila jsem i diagnostiku rizika v oblasti rozvoje gramotnosti a také diagnostiku v online prostředí. V praktické části jsem vysvětlila průběh sběru dat, představila jsem výzkumný vzorek, který se skládal z osmi dětí z předškolní třídy, a nástroje pro sběr dat, které jsem během výzkumu používala. Podrobně jsem popsala i zpracování výzkumných dat prostřednictvím popisných statistických údajů a zpracovala jsem zhuštěný popis videonahrávek. Připravila jsem si tak prostor pro zodpovězení výzkumné otázky.

Záměrem výzkumu bylo navrhnout a prověřit transformaci vybraných testů testové baterie MABEL pro potřeby diagnostiky s využitím online platformy MS Teams. Zjišťovala jsem, jaké změny na úrovni procesu administrace a testových materiálů MABEL tato transformace přinese. Podle tohoto kritéria jsem transformovala vybrané testové úlohy z baterie testů MABEL do online podoby, aby bylo možné s nimi pracovat distančně v MS Teams. Zjišťovala jsem, co je pro tuto skutečnost potřeba a zda je možné všechny vybrané úlohy skutečně transformovat a také co to s sebou přináší za výhody a nevýhody. Pracovala jsem s osmi dětmi z přípravné třídy, pouze s využitím MS Teams.

Domnívám se, že se mi podařilo transformovat do MS Teams všechny úlohy a celou transformaci a administraci úloh považuji za úspěšnou. Jako problémové a vyžadující budoucí studii se ukázaly úlohy Spojování obrázků a slov, Znalost písmen - psaní písmen a Psaní jednoduchých slov, jelikož nebylo možné je transformovat do online podoby plně. Naopak plně funkční v online verzi s bezproblémovou transformací se ukázaly úlohy Izolace hlásek -počáteční hláska, Rychlé jmenování - obrázky, Znalost písmen - pojmenovávání písmen, Skládání hlásek a Rychlé čtení slov. Výzkum považuji za přínosné řešení například pro pracovníky pedagogicko-psychologických poraden, kteří nebudou muset za dětmi cestovat a ušetří tak mnoho času.

Během výzkumu jsem našla i dva rizikové čtenáře. U dětí, které spadají do skupiny s podprůměrnými výkony v určitých úlohách, je totiž možné předpokládat, že budou mít se čtením a psaním větší problémy než děti, které spadají do pásma průměru.

Domnívám se, že předkládaný výzkum je z hlediska sesbíraných dat cenným materiálem, který bude užitečný a přínosný pro další budoucí studie, zabývající se tímto novým tématem. Doufám, že tato bakalářská práce, nebo alespoň její data, budou nápomocna i v dalších výzkumech věnujících se tomuto tématu.

Seznam použité literatury

CARAVOLAS, M. *Spelling Development in Alphabetic Writing Systems: A Cross-Linguistic Perspective*. European Psychologist, 2004.

CARAVOLAS, M., VOLÍN, J. *Baterie diagnostických testů gramotnostních dovedností pro žáky 2. až 5. ročníků ZŠ*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2005.

CARAVOLAS, M., LERVAG, A., MOUSIKOU, P., EFRIM, C., LITAVSKY, M., ONOCHIE-QUINTANILLA, E., SALAS, N., SCHÖFFELOVÁ, M., DEFIOR, S., MIKULAJOVÁ, M., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ G. a HULME, C. *Common patterns of prediction of literacy development in different alphabetic orthographies*. Psychological Science, 2012.

CARAVOLAS, M., LERVAG, A., DEFIOR, S., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. a HULME, C. *Different patterns, but equivalent predictors of growth in reading in consistent and inconsistent orthographies*. Psychological Science, 2013.

CARAVOLAS, M., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. *Baterie testů fonologických schopností*. Národní ústav pro vzdělávání, 2017.

CARAVOLAS, M. *Growth of word and pseudoword reading efficiency in alphabetic orthographies: impact of consistency*. Journal of Learning Disabilities, 2018.

CARAVOLAS, M., LERVAG A., MIKULAJOVÁ M., DEFIOR S., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ G. a HULME, C. *A cross-linguistic, longitudinal study of the foundations of decoding and reading comprehension ability*. Scientific Studies of Reading, 2019.

CARAVOLAS, M., MIKULAJOVÁ, M., DEFIOR, S. a SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. *Multilanguage Assessment Battery of Early Literacy*. MABEL, 2019. <https://www.eldel-mabel.net/>

DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010.

JOSHI, R.M., AARON, P.G. *The component model of reading: Simple view of reading made a little more complex*. Reading psychology, vyd. 21, č.2, s. 85-97.

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001.

KUCHARSKÁ, A. *Riziko dyslexie: Pregramotnostní schopnosti a dovednosti a rozvoj gramotnosti v rizikových skupinách*. Praha: nakl. Karolinum, 2014.

KUCHARSKÁ, A., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. *Čtenářská gramotnost – předpoklady rozvoje, počáteční gramotnost*. Pedagogika online, 2012.
<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=659&lang=cs>

KREJČOVÁ, L. *Dyslexie: psychologické souvislosti*. Praha: Grada, 2019.

KROPÁČKOVÁ, J., WILDOVÁ, R., KUCHARSKÁ, A. *Pojetí a rozvoj čtenářské pregramotnosti v předškolním období*. Pedagogika online, 2012.
http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/files/2013/10/P_1az2_2012

MIKULAJOVÁ, M. MABEL – Multijazyková batéria testov ranej gramotnosti založená na dôkazoch. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 53, 2019, č.2. s. 134-146.

MOJŽÍŠEK, L. *Teoretické otázky pedagogické diagnostiky*. Praha: Academia, 1987.

NAUS, M.J., PHILIPP, L.M., SAMSI, M. *From paper to pixels: A comparison of paper and computer formats in psychological assessment*. Computers in Human Behavior, Volume 25, Issue 1, 2009, s 1-7.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J. *Pedagogický slovník. 7. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Portál, 2013.

PŘINOSILOVÁ, D. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání*. 2. vyd. Brno: Paido, 2007.

SHEEN, K.B., MCMILLAN, S.J. *Response variation in e-mail surveys: An exploration*.

Journal of Advertising Research, 1999. pp. 45-54

SMOLÍK, F., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*. Praha: Grada, 2014.

SMOLÍK, F., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. *Diagnostika jazykového vývoje: diagnostická baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku: testová příručka*. Praha: Grada, 2014.

TOMÁŠKOVÁ, I. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015.

WILDOVÁ, R. *Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005.

ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. Vyd. 12. Praha: Portál, 2015.

Seznam příloh

Příloha 1 – Informovaný souhlas pro ředitelku MŠ

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Prosba o účast Vaší školy při realizaci bakalářského výzkumu v oblasti screeningu rozvoje gramotnostních dovedností.

*Karolína Klápková
Fakulta humanitních studií
Univerzita Karlova
Tel.: 725 702 xxx
Email: karolinaklapova@gmail.com
Vedoucí bakalářského projektu:
doc.PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.
gabriela.malkova@fhs.cuni.cz*

Vážená paní ředitelko,

Jmenuji se Karolína Klápková a jsem studentkou Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Ráda bych Vás touto cestou požádala o souhlas s účastí Vaší školy ve výzkumné studii, která bude realizována v rámci mé bakalářské práce. Bakalářskou práci mi odborně vede doc.PhDr. Gabriela Seidlová Málková, PhD.

Cílem mé práce je prověřit možnosti realizace screeningu raných gramotnostních dovedností u dětí v online prostředí. Pro svoji práci budu využívat kvalitní a v praxi užívané postupy pro posouzení rizikových faktorů ve vývoji čtení a psaní, konkrétně část testové baterie MABEL (www.eldel-mabel.net). Při práci s dětmi pak budu prověřovat využitelnost tohoto testového souboru při administraci v prostředí MS Teams.

Pro potřeby realizace výzkumu k bakalářské práci hledám ve Vaší základní škole děti z přípravného ročníku MŠ, které se připravují na nástup do prvního ročníku základní školy. V případě Vašeho souhlasu s realizací studie (viz níže uvedený formulář informovaného souhlasu ředitelky školy) budu oslovovat prostřednictvím informačního dopisu a formuláře příslušného informovaného souhlasu rodiče dětí, které ve Vaší škole navštěvují přípravný ročník. S dětmi, jejichž rodiče vyjádří souhlas s účastí svého dítěte ve studii, se setkám celkem dvakrát. Nejprve ve Vaší škole, kde provedu s každým dítětem individuálně v obvyklé formě administraci vybraných úloh testového souboru MABEL. Tyto úlohy herně laděnou formou zjišťují úroveň různých dovedností důležitých pro rozvoj čtení a psaní v prvním ročníku základní školy. Následně, v odstupu cca jednoho měsíce, se s jednotlivými

děťmi setkám znovu, tentokrát prostřednictvím videohovoru v MS Teams. Za asistence pedagoga či asistenta pedagoga provedu i v tomto prostředí administraci úloh testového souboru MABEL.

Práci s dětmi bych ráda v předstihu projednala s vyučujícími přípravné třídy tak, aby odpovídala harmonogramu denních aktivit dětí a nijak ho nenarušovala. Při práci s dětmi respektuji jejich přání a ochotu se mnou spolupracovat. Dítě může kdykoliv během plnění úkolů práci se mnou odmítnout. V rámci spolupráce s Vaší institucí jsem samozřejmě připravena respektovat všechna aktuálně platná hygienická a epidemiologická opatření a doporučení pedagogických pracovníků Vaší školy.

Ujišťuji Vás, že výsledky práce s dětmi slouží pouze pro účely mého výzkumu a nebudou sdělovány třetím stranám. Každé dítě v rámci bakalářského projektu vystupuje pod jmenným kódem, který není spojován v následných krocích a při archivaci výzkumných dat se skutečným jménem dítěte. Odpovědi dětí a jejich výkony zaznamenávám písemně a nahrávám je, abych měla možnost je co nejlépe zpracovat. Zvukové nahrávky i záznamy ze setkání v MS Teams uchovávám jen po dobu nezbytně nutnou pro zpracování výsledků mé bakalářské práce a ukládám je na heslem chráněném externím úložišti osobního počítače.

Pokud souhlasíte s pomocí při realizaci mého bakalářského projektu, poprosím Vás o vyplnění níže přiloženého formuláře informovaného souhlasu. Vyplněný formulář informovaného souhlasu mi můžete zaslat zpět elektronickou cestou na můj e-mail. Případně si ho mohou vyzvednout přímo u Vás ve škole.

Pro sdělení dalších informací ke způsobu realizace mé bakalářské práce, i k organizaci případné spolupráce s Vaší základní školou mne prosím neváhejte kontaktovat na telefonním čísle: 725 702 xxx. Informace k realizaci mého bakalářského projektu si také můžete vyžádat u vedoucí mé práce, doc. PhDr. Gabriely Seidlové Málkové, PhD.

Za Vaši vstřícnost a spolupráci Vám předem děkuji!

Karolína Klápková

V Praze dne

Karolína Klápková

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Vážená paní ředitelko,

Prosím Vás o vyplnění níže uvedeného formuláře souhlasu účasti Vaší přípravné třídy při realizaci bakalářské práce FHS UK z oblasti screeningu vývoje gramotnostních dovedností předškolních dětí. Ujišťuji Vás, že údaje uvedené v tomto formuláři ukládáme na FHS UK v uzamykatelném archivačním boxu doc.PhDr. Seidlové Málkové, PhD. a neposkytujeme je dalším stranám.

Během setkání s dětmi budu pořizovat zvukový záznam odpovědí na testové úlohy, v případě práce v MS Teams také záznam setkání, abych měla možnost je co nejlépe zpracovat. Tyto záznamy budou po dobu tvorby bakalářské práce uloženy na heslovaném externím úložišti a po ukončení výzkumu vymazány.

Souhlas vedení základní školy

..... s podporou realizace
bakalářského výzkumu studentky FHS UK Karolíny Klákové:

**Souhlasím s tím, aby na základní škole..... probíhal
za dodržení aktuálně platných epidemiologických opatření bakalářský výzkum
studentky Karolíny Klákové.**

Jméno ředitelky základní školy.....

Adresa školy.....

Telefon/e-mail na kontaktní osobu na základní škole.....

V..... dne.....

Podpis ředitelky základní školy

Příloha 2 – Informovaný souhlas pro rodiče

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Prosba o spolupráci při realizaci bakalářského výzkumu rizika rozvoje gramotnostních dovedností u předškolních dětí

*Karolína Klápová
Fakulta humanitních studií
Univerzita Karlova
Tel.: 725 702 xxx*

Email: karolinaklapova@gmail.com

*Vedoucí bakalářského projektu:
doc.PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.
gabriela.malkova@fhs.cuni.cz*

Vážení rodiče,

jmenuji se Karolína Klápová a jsem studentkou Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Ráda bych Vás tímto způsobem požádala o souhlas k účasti Vašeho dítěte ve výzkumné studii, která bude realizována v rámci mé bakalářské práce. Bakalářskou práci mi odborně vede doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, PhD.

Cílem mé práce je screening rizika rozvoje rané gramotnosti, ke kterému využívám dvě rozdílné metody – práci s dětmi v přímém kontaktu versus online. Navazuji tím tak na dnešní nelehkou dobu, kdy děti ke studiu musí využívat moderní technologie. Ve své práci bych ráda kromě jazykových schopností a dovedností dětí, porovnála také rozdíly a efektivitu těchto dvou zmíněných metod.

S dětmi, jejichž rodiče udělí souhlas k účasti ve výzkumu, se nejdříve setkám přímo ve škole, kde jim během našeho setkání zadám úkoly, které zjišťují jejich jazykové schopnosti a dovednosti. Práci s dětmi v předstihu projednám s vyučujícími přípravné třídy tak, aby odpovídala harmonogramu denních aktivit dětí a nijak ho nenarušovala. Vaše dítě může kdykoliv během plnění úkolů práci se mnou odmítnout. Při práci s dětmi budou splněny veškeré hygienické podmínky z mé strany. Druhé setkání proběhne online formou – přes videohovor za účasti pedagoga či rodiče.

Ujišťuji Vás, že výsledky práce s Vaším dítětem slouží pouze pro účely mého výzkumu a nebudou sdělovány třetím stranám. Každé dítě bude pracovat pod jmenným kódem, který nebude nikdy spojován se skutečným jménem dítěte. Odpovědi dětí a jejich výkony zaznamenávám písemně a nahrávám je, abych měla možnost je co nejlépe zpracovat. V případě zájmu Vám ráda po skončení výzkumu poskytnu informace o výsledcích Vašeho dítěte.

Pokud souhlasíte s účastí Vašeho dítěte v této studii, poprosím Vás o vyplnění informovaného souhlasu níže a zaslání zpět v elektronické podobě či navrácení do školy v zalepené obálce.

Případné další podrobnosti ke způsobu realizace mé práce a dalším informacím ke studii mě neváhejte kontaktovat na telefonním čísle: 725 702 xxx. Případně se můžete obrátit i na vedoucí mé práce, doc. PhDr. Gabrielu Seidlovou Málkovou, PhD.

Za vstřícnost a spolupráci Vám předem děkuji.

Karolína Klápková

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Informovaný souhlas se zařazením dítěte do výzkumné studie gramotnostních dovedností předškolních dětí 2021

Vážení rodiče,

Prosím Vás o vyplnění níže uvedeného formuláře písemného souhlasu se zařazením Vašeho dítěte do výzkumu pro potřeby mé bakalářské práce na Univerzitě Karlově.

Ujišťuji Vás, že údaje uvedené v tomto formuláři ukládáme na FHS UK a neposkytujeme je třetím stranám.

Záznamy o výsledcích Vašeho dítěte považujeme za citlivý materiál, proto je anonymizujeme a uchováváme pouze pro potřeby tohoto výzkumu v archivu doc. PhDr. Seidlové Málkové, PhD. Během setkání s dětmi pořizují zvukový záznam odpovědí dětí na testové úlohy, abych měla možnost je co nejlépe zpracovat. Tyto záznamy budou po skončení výzkumu vymazány.

Dávám souhlas k účasti mého dítěte ve výzkumné studii gramotnostních dovedností předškolních dětí 2021:

Souhlasím s tím, že výzkumník může pořizovat zvukový záznam v průběhu dvou setkání s mým dítětem a беру na vědomí, že bude používat tyto záznamy pro analýzu výsledků výzkumu a pro účely přepisu výzkumných dat:

Jméno dítěte:

Jméno rodiče/zákonného zástupce dítěte:

Kontaktní e-mail/telefon na rodiče dítěte:

Podpis rodiče/zákonného zástupce dítěte:

V dne

Příloha 3 – Tabulka č.4

Tabulka č.4 Rozdělení věku dle pohlaví

	N	M (s.o.)	Min.	Max.	Rozpětí
Výzkumný soubor (v měs.)	8	80,50 (6,70)	77	85	77 - 85
Chlapci věk (v6 měs.)	6	81,50 (6,79)	77	85	77 - 85
Dívky věk (v2 měs.)	2	77,50 (6,45)	77	78	77 - 78

Příloha 4 – Zhuštěný popis videonahrávek

Nahrávka č.1. – dítě VojLeb1

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 10.2.2021 od 8:30 do 9:00 hodin. Druhé sezení probíhá 16.2.2021 opět od 8:30 do 9:00 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 10.2.2021 v 8:00 nejprve pouze s paní učitelkou provádíme testovací hovor, který je neúspěšný. V té chvíli je paní učitelka v kabinetu ve spodním patře, kde je poměrně slabé připojení k internetu. Téměř se neslyšíme a nevidíme. Rozhodujeme se proto, že se zkusí přesunout do kabinetu ve vyšším patře, kde je signál znatelně silnější.

Krátce před půl devátou se připojujeme ke schůzce se zapnutými kamerami a mikrofony. Potvrzujeme si, že je vše v pořádku nastavené.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudíž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

V 8:30 přivádí paní učitelka z přípravné třídy první dítě VojLeb1. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou

vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku. Nejprve se nám nedaří sdílet první stranu a neukazuje se nám zkušební úloha. Musíme jsme proto sdílet prezentaci několikrát, než spustíme požadovanou zkušební úlohu. Tato část trvá 5 minut.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě to neudělá správně, proto mu ukazuji správnou odpověď. Zkusíme to s dalším obrázkem, kdy opět chybuje. Dítě mi říká, že umí pouze tiskací písmena. Chválím ho za snahu a ukazuji mu správné slovo. Poslední slovo dítě ukazuje správně. Příprava trvá 5 minut.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 3 položky z celkových 6, které stíhá v intervalu tří minut. Prezentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Během zadávání úlohy jsem měla pocit, že se toto dítě příliš nesnaží a chce to mít rychle hotové. Zde se dle pořízených videonahrávek nejednalo o nepochopení úlohy. Dá s hypoteticky uvažovat o tom, že se jedná o dítě s rizikovým vývojem.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamenají“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Dítě poznamená, že tuto úlohu zná, jelikož ji procvičují na logopedii. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě izoluje všechna písmena zkušební úlohy správně. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Dítě správně izoluje všechna počáteční písmena kromě posledního. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 30 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy zácvičnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítě se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybidnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 2 minuty.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 56 sekund a nechybje. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 68 sekund s 1 chybou. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku a nabízím mu, zda se nechce napít. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kůň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje, hlásku izoluje, já to po něm zopakují a chválím ho. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Z šestnácti zadaných slov odpovídá osmkrát zcela správně a získává 16 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkusí napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakují, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí a říká, že můžeme začít. Zadávám mu 9 písmen z 15 písmen, přičemž správně napíše 2 písmena a jedno písmeno napíše obráceně. Říká mi, že některá písmena nezná. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevádí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Získává 5 bodů. Testová část trvá 5 minut.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 16.2.2021 ve stejném čase, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát sám. Představení trvá 1 minutu.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukážuji první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně, ale nedokáže písmeno pojmenovat v abecedě. Další písmeno ukazují první písmeno z příjmení dítěte. Dokáže říct, jaký dělá zvuk, ale neví, jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 4 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, ale nezná název v abecedě. Velká písmena procházíme všechna, avšak malá písmena nezná, proto zkusíme pouze prvních deset písmen. Poté prezentaci ukončuji. Dítě získává 21 bodů. Testová část trvá 5 minut.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě však nedokáže hlásky samo spojit do slova a začíná zívát a lehá si na stůl. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Zadávám pouze 6 slov z 11, jelikož dítě zcela neví a jen hádá. Získává 0 bodů. Testová část trvá 5 minut.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA, přičemž dítě nemá žádný problém. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Nevidím přímo na papír, ale paní učitelka u dítěte asistuje a dává mi znamení, že dítě už slovo napsalo. Děláme to takto s celkem osmi slovy. Dítě dokáže napsat správně dvě slova, tudíž získává 2 body. Tato část trvá 6 minut.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte deset slov, z toho jedno správně. Testová část trvá 1 minutu.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.2. – dítě SamLeb1

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 10.2.2021 od 9:00 do 9:30 hodin. Druhé sezení probíhá 16.2.2021 od 8:00 do 8:30 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 10.2.2021 v 9:00 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě SamLeb1. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudiž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě to neudělá správně, proto mu ukazuji správnou odpověď. Zkusíme to s dalším obrázkem, kdy opět chybuje. Dítě mi říká, že umí pouze tiskací písmena. Chválím ho za snahu a ukazuji mu správné slovo. Poslední slovo dítě ukazuje správně. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 3 položky z celkových 8, které stíhá v intervalu tří minut. Prezentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamenají“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Říká, že to není slovo. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje jedno slovo správně. Příprava trvá 5 minut.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Dítě správně izoluje všechna počáteční písmena kromě posledního. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Dítě slova zapomene zopakovat ale izoluje správné písmeno. Získává 24 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy zácvičnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítěte se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 73 sekund s jednou chybou. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 66 sekunda nechybuje. Jeho výkon je však v pásmu podprůměru. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku a nabízím mu, zda se nechce napít. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Dítě se schovává pod stůl. Zácvičné slovo je kůň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje, ale neumí izolovat koncovou hlásku. Nakonec se mu to podaří. Vzhledem k připojení se s dítětem ne vždy dobře slyšíme. Roli v tom hraje i rouška. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Dítě je netrpělivé a poskakuje na židli.

Z šestnácti zadaných slov odpovídá čtyřikrát zcela správně a získává 8 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkusí napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí a říká, že můžeme začít. Dítě se směje a paní učitelka říká, že vymýšlí klikyháky. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevádí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Získává 12 bodů. Testová část trvá 5 minut.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 16.2.2021 v čase 8:00 až 8:30, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu

vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát sám. Představení trvá 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukážu první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně, ale nedokáže písmeno pojmenovat v abecedě. Další písmeno ukážu první písmeno z příjmení dítěte. Dokáže říct, jaký dělá zvuk, ale neví, jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 4 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, ale nezná název v abecedě. Velkých písmen procházíme 12, avšak dítě je spíše nezná, proto úlohu ukončuji dříve. Dítě získává 3 body. Testová část trvá 4 minuty.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Dítě to nebaví a hraje si s prsty. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě však nedokáže hlásky samo spojit do slova a začíná zívát a lehá si na stůl. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Dítě zcela neví a jen hádá. Získává 0 bodů. Testová část trvá 5 minut.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA, přičemž dítě nemá žádný problém. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Nevidím přímo na papír, ale paní učitelka u dítěte asistuje a dává mi znamení, že dítě už slovo napsalo. Děláme to takto s celkem osmi slovy. Dítě spíše hádá a píše si co chce. Dítě dokáže napsat správně dvě slova, tudíž získává 2 body. Tato část trvá 6 minut.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte tři slova, z toho dvě správně. Testová část trvá 1 minutu.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.3. – dítě SofCar2

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 11.2.2021 od 8:00 do 8:30 hodin. Druhé sezení probíhá 16.2.2021 od 9:00 do 9:30 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 11.2.2021 v 8:00 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě SofCar2. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudiž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku. Paní učitelka musí vyměnit stolní myš, aby se dítěti lépe pracovalo.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 4 položky z celkových 10, které stíhá

v intervalu tří minut. Presentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamují“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje všechna slova správně. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Dítě se snaží a spolupracuje. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 27 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy závěšnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítě se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 49 sekund s žádnou chybou. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 46 sekund a nechybuje. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku, abych si mohla připravit další úlohu. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kůň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje, ale neumí izolovat koncovou hlásku. Dítě izoluje první písmeno a nedokáže izolovat poslední. Poté se mu to podaří. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Získává 2 body. Testová část trvá 3 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donáším pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkouší napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dítě to neumí napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí

a říká, že můžeme začít. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevadí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Získává 2 body. Testová část trvá 2 minuty.

V této úloze se stalo to, že jsem úlohu předčasně ukončila, jelikož dítě nechtělo dát psát. Snažilo se, ale opakovaně mi řeklo, že tato písmenka ještě neumí. Zeptala jsem se, zda chce zkusit nějaké písmeno, o kterém si myslí, že je to to správné. Dítě ale nechtělo. Z tohoto důvodu si myslím, že se nejedná o neporozumění úlohy ani o rizikový vývoj, ale o aktuální rozpoložení dítěte v dané situaci.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 16.2.2021 v čase 9:00 až 9:30, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát sám. Představení trvá 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukážuji první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně, ale nedokáže písmeno pojmenovat v abecedě. Další písmeno ukazují první písmeno z příjmení dítěte. Odpovídá špatně. Říkám mu správnou odpověď a

upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, ale nezná název v abecedě. Velkých písmen procházíme 37. Dítě získává 13 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Dítě se snaží a jde mu to. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě však nedokáže hlásky samo spojit do slova. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Dítě vůbec neví. Získává 0 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA, dítě říká, že to zapomnělo. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Dítě získává 2 body. Testová část trvá 2 minuty.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude

znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte tři slova, z toho dvě správně. Testová část trvá 30 vteřin.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.4. – dítě AdéSto2

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 11.2.2021 od 8:30 do 9:00 hodin. Druhé sezení probíhá 16.2.2021 od 10:00 do 10:30 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 11.2.2021 v 8:30 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě AdéSto2. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudiž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě tomu nejdříve nerozumí, ale poté to pochopí. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 4 položky z celkových 9, které stíhá v intervalu tří minut. Prezentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamenají“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje všechna slova správně. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Dítě se snaží a spolupracuje. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 27 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy zácvičnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítěte se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 57 sekund se 4 chybami. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 70 sekund a nechybuje. Dítě zaměňuje slovo lev za slovo tygr. Samo se ale opraví. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku, abych si mohla připravit další úlohu. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kůň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje, ale neumí izolovat koncovou hlásku. Dítě izoluje první písmeno a nedokáže izolovat poslední. Poté se mu to podaří. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Opět však izoluje první hlásku a nedokáže izolovat poslední, úlohu tedy ukončuji dříve. Získává 10 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkusí napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dítě to neumí napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí a říká, že můžeme začít. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevádí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Úlohu ukončuji dříve, protože dítě slova nezná a nedokáže je napsat. Získává 8 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 16.2.2021 v čase 10:00 až 10:30, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát samo. Dítě se ptá, jestli si může sundat roušku. Ptám se ho, jestli se nepotřebuje vysmrkat. Představení trvá 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukážuji první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně. Další písmeno ukážuji první písmeno z příjmení dítěte. Odpovídá správně, neví ale jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, ale nezná název v abecedě. Dítě získává 15 bodů. Testová část trvá 9 minut.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Dítě umí říct písmena rychle za sebou ale nedokáže je spojit v slovo. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě však nedokáže hlásky samo spojit do slova. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Získává 0 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno, dítě neví, kam to má napsat, paní učitelka mu radí. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Dítě získává 2 body. Testová část trvá 2 minuty.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte slova slova, z toho dvě správně. Testová část trvá 30 vteřin.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.5. – dítě JiřGon1

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 11.2.2021 od 9:00 do 9:30 hodin. Druhé sezení probíhá 16.2.2021 od 10:30 do 11:00 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 11.2.2021 v 9:00 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě JiřGon1. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudiž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě tomu rozumí a spolupracuje. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 4 položky z celkových 9, které stíhá

v intervalu tří minut. Presentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamují“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukážu na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje všechna slova správně, nemá s tím žádný problém. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Dítě se snaží a spolupracuje. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 27 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy závěčnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítě se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 57 sekund se 4 chybami. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném

pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 70 sekund a nechybuje. Dítě se samo opraví. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku, abych si mohla připravit další úlohu. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kuň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje a umí izolovat koncovou hlásku. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Získává 10 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkouší napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dítě to neumí napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí

a říká, že můžeme začít. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevadí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Získává 8 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 16.2.2021 v čase 10:00 až 10:30, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát samo. Představení trvá zhruba 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukážuji první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně. Další písmeno ukazují první písmeno z příjmení dítěte. Odpovídá správně, neví ale, jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, ale nezná název v abecedě. Dítě získává 17 bodů. Testová část trvá 9 minut.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Příprava trvá 3 minuty.

Dítěti úloha jde a dokáže hlásky spojit ve slova. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Získává 10 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Dítě získává 1 bod. Testová část trvá 2 minuty.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte 8 slov, z toho dvě správně. Testová část trvá 30 vteřin.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.6. – dítě FraMar1

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 15.2.2021 od 8:30 do 9:00 hodin. Druhé sezení probíhá 17.2.2021 od 9:00 do 9:30 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 15.2.2021 v 8:30 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě FraMar1. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudiž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá.

Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě tomu rozumí a spolupracuje. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 6 položek z celkových 7, které stíhá v intervalu tří minut. Prezentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamenají“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje všechna slova správně, nemá s tím žádný problém. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 16 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy závěšnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítě se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi

odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 40 sekund s žádnou chybou. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 46 sekund a opět nechybuje. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku, abych si mohla připravit další úlohu. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kůň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje a umí izolovat koncovou hlásku. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Úlohu ukončuji předčasně, jelikož dítě spíše nedokáže izolovat koncovou hlásku. Získává 2 body. Testová část trvá 3 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně

zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkouší napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dítě to neumí napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí a říká, že můžeme začít. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevádí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Získává 10 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 17.2.2021 v čase 09:00 až 9:30, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát samo. Představení trvá zhruba 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané

písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukazují první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně. Další písmeno ukazují první písmeno z příjmení dítěte. Odpovídá správně, neví ale, jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, ale nezná název v abecedě. Dítě získává 3 body. Testová část trvá 5 minut.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě hlásky nedokáže spojit ve slova. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Získává 0 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Dítě získává 2 body. Testová část trvá 2 minuty.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte 0 slov. Testová část trvá 30 vteřin.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.7. – dítě VojKov1

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 15.2.2021 od 9:00 do 9:30 hodin. Druhé sezení probíhá 17.2.2021 od 10:00 do 10:30 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 15.2.2021 v 9:00 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě VojKov1. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudíž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat

jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě tomu rozumí a spolupracuje. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 5 položek z celkových 7, které stíhá v intervalu tří minut. Prezentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamení“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje všechna slova správně, nemá s tím žádný problém. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 24 bodů. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy zácvičnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítěte se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 57 sekund s žádnou chybou. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 71 sekund a opět nechybuje. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku, abych si mohla připravit další úlohu. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kuň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje a umí izolovat koncovou hlásku. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Získává 8 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které písmenko dělá a dítě ho zkusí napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dítě to neumí napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí a říká, že můžeme začít. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevádí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Dítě je napsat umí a získává 24 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Dítěti poděkují a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 17.2.2021 v čase 10:00 až 10:30, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát samo. Představení trvá zhruba 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukazuji první písmeno jeho křestního jména. Dítě odpovídá správně. Další písmeno ukazuji první písmeno z příjmení dítěte. Odpovídá správně, neví ale, jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě dokáže písmena přečíst, nemá s tím problém. Dítě získává 47 bodů, což je nejvíce ze všech dětí. Testová část trvá 5 minut.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě se snaží spojit hlásky ve slova. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Získává 10 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Dítě získává 5 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně, pomalu a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty.

V časovém limitu jedné minuty dítě přečte 9 slov. Testová část trvá 1 minutu.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.

Nahrávka č.8. – dítě AlePokl

Testování předškolního dítěte probíhá na základní škole na Praze 1. Je plánováno do dvou sezení. První probíhá dne 15.2.2021 od 10:00 do 10:30 hodin. Druhé sezení probíhá 17.2.2021 od 10:30 do 11:00 hodin. Využívám pouze platformu MS Teams, kde jsem v předstihu vytvořila kanál „MABEL – online testování“ a připravila schůzku. Následně jsem pozvánku odeslala paní učitelce, která zodpovídá za to, aby se dítě včas připojilo. Využíváme stolní počítač, který je k dispozici v kabinetu školy.

První sezení

Dne 15.2.2021 v 10:00 přivádí paní učitelka z přípravné třídy dítě AlePok1. Nejdříve se pozdravíme a poté se mu představuji jako Karolína, která není paní učitelka, ale studentka a připravila si pro něj takové jednoduché hry. Upozorním ho, že mu před každou úlohou vysvětlím, jak danou hru budeme hrát a že si to vždy nejprve zkusíme společně a poté bude hrát sám. Dítě má nasazenou roušku a kývá ve smyslu souhlasu hlavou. Představení trvá 2 minuty.

Spojování obrázků a slov

První úloha Spojování obrázků a slov vyžaduje, aby si paní učitelka otevřela mou předem připravenou prezentaci a sdílela ji na platformě MS Teams. Tudiž mám možnost vidět, jak bude dítě na jednotlivé obrázky klikat myší a já si tak budu moci zaznamenávat jeho odpovědi do záznamového archu. Zároveň ale budeme moci udržovat oční kontakt skrze kameru a budu moci předávat instrukce skrze mikrofon. Zapínám nahrávání.

Dítě má před sebou připravený soubor s testovými úlohami, který paní učitelka otevřela před jeho příchodem. Prosím ji, zda by mohla sdílet obrazovku.

Zkušební úloha zahrnuje tři obrázky, ke kterým dítě přiřazuje správné slovo ze čtyř nabízených možností. Dítě oslovuji jménem a vysvětluji mu, že společně budeme hledat slova, která patří k obrázkům v tomto pracovním sešitě. Nejdřív mu ukazuji, jak se to dělá. Prosím ho, aby použilo myš a najelo s ní na první řádek. Říkám mu, co budeme hledat za slovo. Vyzývám ho, aby přiřadilo pomocí myši správné slovo k obrázku. Dítě tomu rozumí a spolupracuje. Příprava trvá 4 minuty.

Po zkušební úloze dítěti říkám, že to zkusí samo a paní učitelka posouvá prezentaci na další stranu. Zapínám stopky 3 minuty. Dítě vyzývám k tomu, aby mi řeklo, až bude připravené a můžeme začít. Odpovídá, že je připravené a že můžeme. Když kurzorem najíždí na vybrané slovo řekne „tady“. Prosím ho, aby si vždy nahlas řeklo, co na obrázku vidí a poté v řádku dané slovo našlo. Dítě správně vybírá 2 položek z celkových 9, které stíhá

v intervalu tří minut. Presentaci poté ukončujeme, tudíž se vidíme na celé obrazovce. Testová část trvá 3 minuty.

Setkáme se zde s podprůměrným výkonem. Jeho výkon však nekoresponduje s výkony v ostatních úlohách, kde se pohyboval v pásmu průměru, v úloze Izolace hlásek – počáteční hláska dokonce jako jediný z dětí v pásmu nadprůměru. Dá se zcela jistě předpokládat, že dítě nepochopilo, co se po něm v úloze chce. Příkladem může být, že když mělo vybrat napsané slovo „pes“ podle obrázku, vybralo „les“ a i to slovo správně přečetlo. Dokázalo to, že písmena zná. V případě obrázku „auto“ vybralo slovo „kolo“, což byla část obrázku.

Izolace hlásek – počáteční hláska

Poté dítěti zadávám „hru s legračními slovíčky, která jsou vymyšlená a nic neznamenají“, tedy úlohu Izolace hlásek – počáteční hláska. Vysvětluji mu, že vždy řeknu nějaké slovo a ono mi řekne, čím to slovo začíná, tedy jeho první hlásku, jaký zvuk slyší na začátku daného slova. Nejdříve mu to ukazuji na slově, které zná – pes. První hláska ve slově pes je p, začíná tedy na p. Dítě souhlasí. Poté jsme zkusíme několik vymyšlených slov. Říkám mu, že řeknu pár slov a ono mi řekne, čím začínají. Zadávám dítěti vymyšlené slovo, které po mně zopakuje a izoluje první písmeno. Tak to uděláme ještě třikrát. Dítě zopakuje všechna slova správně, nemá s tím žádný problém. Příprava trvá 2 minuty.

Poté mu zadávám testovací slova, přičemž si odpovědi zapisuji do záznamového archu. Neopravuji ho a pouze chválím a povzbuzuji. Získává 32 bodů, nejvíce ze všech dětí. Testová část trvá 4 minuty.

Rychlé jmenování

K další úloze Rychlé jmenování obrázků je potřeba znovu spustit moji připravenou prezentaci. Tentokrát jsem ji už spouštím já, tudíž nasdílím obrazovku. Vysvětluji dítěti, že spolu budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. Začínáme jako vždy závěrečnou fází, kdy se na obrazovce objevuje 5 obrázků. Dítěte se ptám, zda tyto obrázky zná, přičemž mi

odpovídá, že ano. Obrázky postupně vyjmenuji a vybídnu ho, aby prstem na obrázky ukázalo, a jeden po druhém je samo jmenovalo. Připravuji si záznamový arch a spouštím na obrazovce testovací část, kde se opakují jednotlivé obrázky. Dítě poučuji, že musí obrázky jmenovat co nejrychleji dokáže a já mu budu měřit čas. Příprava trvá 1 minutu.

Když je dítě připravené, říká mi, že můžeme začít a připravuje si prst. Zapínám stopky a vzájemně jsme se ujišťujeme, že můžeme začít. Vyjmenuje obrázky za 54 sekund s třemi chybami. Dítě chválím a prezentaci posunuji na další stránku, kde jsou obrázky v jiném pořadí. Podruhé vyjmenuje obrázky za 53 sekund a nechybuje. Testová část trvá 2 minuty.

Po skončení ho upozorňuji, že schovám obrázky zvířátek a připravím si záznamový arch k další úloze. Dítě vyzývám ke krátkému odpočinku, abych si mohla připravit další úlohu. Tato část trvá 50 vteřin.

Izolace hlásek – koncová hláska

Jako další úlohu děláme Izolaci hlásek – koncovou hlásku, přičemž mu vysvětluji, že postup je stejný jako u úlohy Izolace hlásek – počáteční hláska, akorát bude izolovat hlásku koncovou, tedy co slyší na konci. Zácvičné slovo je kůň, kdy na konci slova slyšíme ň. Dítě souhlasí, že to slyší a rozumí tomu. Zadávám poté čtyři další zácvičná pseudoslova, tedy slova, která nemají žádný význam. Dítě slovo vždy zopakuje a umí izolovat koncovou hlásku. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi se přesouváme k fázi testovací, kdy dítěti po jednom zadávám pseudoslova a dítě izoluje koncovou hlásku. Úloze rozumí. Získává 16 bodů. Testová část trvá 3 minuty.

Znalost písmen – psaní písmen

Poslední úloha se nazývá Znalost písmen – psaní písmen. Zde je potřeba asistence paní učitelky, která dítěti podá předem připravený papír, který do školy donášim pár dní před testováním. Každý z papírů je nadepsán jmenným kódem. Dítěti říkám, že si společně zahrajeme další hru a zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdříve dítěti říkám zvuk, které

písmenko dělá a dítě ho zkouší napsat na papír. Nejprve se ptám, zda dítě zná Krtečka. Souhlasí. Říkám mu, že jeho jméno začíná na K a aby si to zkusilo napsat. Dítě to neumí napsat. Dále se ho ptám na křestní jméno a poté na první písmeno jeho jména. Pobízím ho, aby ho zkusilo napsat na papír. Dítě chápe, co se po něm chce. Příprava trvá 2 minuty.

Po zácvičné fázi dítěti zopakuji, že mu budu říkat různá písmenka a ono se je bude snažit zapsat na papír. Paní učitelka dává pozor, aby dítě psalo na správný řádek. Ujistím ho, že pokud písmeno nebude znát a nebude vědět, jak ho napsat, vůbec to nevádí. Dítě souhlasí a říká, že můžeme začít. Dítě po celou dobu povzbuzuji a uklidňuji, že nevádí, pokud je napíše špatně, ať to alespoň zkusí. Dítě získá 8 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Dítěti poděkuji a rozloučím se. Paní učitelka ho upozorní, že se uvidíme příští týden opět online, a poté ho odvádí zpět do třídy. Tato část trvá necelou minutu.

Druhé sezení

Druhé sezení se koná 17.2.2021 v čase 10:30 až 11:00, opět s využitím platformy MS Teams. Nejdříve se spojíme s paní učitelkou v kanále „MABEL – online testování“ a potvrdíme si, že je připojení dostatečné a že je vše v pořádku. Poté dítě přivede.

Dítěti se představuji a ujišťuji se, zda si mě pamatuje z minulého týdne. Říkám mu, že jsem si pro něj dnes připravila další hry a že to uděláme stejně jako minule – tedy, že mu vždy vysvětlím, co budeme dělat, zkusíme si to společně a poté bude hrát samo. Představení trvá zhruba 40 vteřin.

Znalost písmen – pojmenovávání písmen

Jako první úlohu jsem zadávám Znalost písmen – pojmenovávání písmen. K této úloze jsem v předstihu připravila prezentaci, kdy je na každé straně prezentace jedno velké písmeno z celé abecedy. Poté malá písmena. Sdílím obrazovku a vyzývám dítě, aby mi vždy nejprve řeklo, co vidí za písmenko, tedy jaký dělá zvuk. A poté aby mi řeklo, jak se dané písmenko jmenuje v abecedě. V zácvičné fázi dítěti ukazuji první písmeno jeho křestního

jména. Dítě odpovídá správně. Další písmeno ukazuje první písmeno z příjmení dítěte. Odpovídá správně, neví ale, jak se jmenuje v abecedě. Říkám mu správnou odpověď a upozorním ho, že mu ukážu další písmenka a pokud nebude vědět, ať mi to řekne a zkusíme další. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě má s pojmenováváním potíže. Dítě získává 4 body. Testová část trvá 5 minut.

Skládání hlásek

Úlohu Skládání hlásek představuji jako „hru, ve které budeme hádat slova“. Dítěti říkám, že budu říkat zvuky, které tvoří nějaké slovo a jeho úkolem bude skládat tyto zvuky dohromady a zjistit, co je to za slovo. V zácvičné fázi spouštím prezentaci, kde mám připravené dva obrázky. První z nich je míč, dítě to ihned uhádne. Vyzývám ho, aby poslouchalo zvuky „M – Í – Č“, ze kterých vznikne slovo míč, pokud se zvuky řeknou rychleji za sebou. Na dalším obrázku je dům. Říkám mu „D – Ů – M“ a zopakuji instrukci. Dítě souhlasí, že to slyší. Přestávám sdílet prezentaci a říkám dítěti, že mu budu říkat zvuky nějakého slova a ono se pokusí uhádnout, které slovo to je, stejně jako jsme to dělaly společně v zácvičné fázi. Příprava trvá 3 minuty.

Dítě se snaží spojit hlásky ve slova. Vyzývám ho, aby to po mně zkusilo zopakovat a říct si to rychleji. Získává 7 bodů. Testová část trvá 2 minuty.

Psaní jednoduchých slov

Jako další úlohu zadávám Test psaní slov, kdy dítě dostává od paní učitelky papír a má za úkol nejdříve napsat své jméno. Příprava trvá 2 minuty.

Další slovo zadávám MÁMA. Pobízím ho, aby to zkusilo, i když si nebude jisté. Třetí slovo je DŮM, další je PES. Dítě získává 2 body. Testová část trvá 3 minuty.

Rychlé čtení slov

Jako poslední úlohu zadávám Rychlé čtení slov, k čemuž je zapotřebí opět sdílení prezentace. Dítěti říkám, že mu ukážu slova, která zkusí přečíst. Mělo by je přečíst postupně,

pomalů a nejlépe si na ně ukazovat prstem. Upozorním ho, že i když některá slova nebude znát či budou příliš těžká, mělo by to zkusit a popřípadě pokračovat dál. Příprava trvá 2 minuty. V časovém limitu jedné minuty dítě přečte 10 slov. Testová část trvá 1 minutu.

Po skočení dítě pochválím a poděkuji, a poté se dítě společně s paní učitelkou vrátí zpět do třídy na vyučování. Tato část trvá necelou minutu.